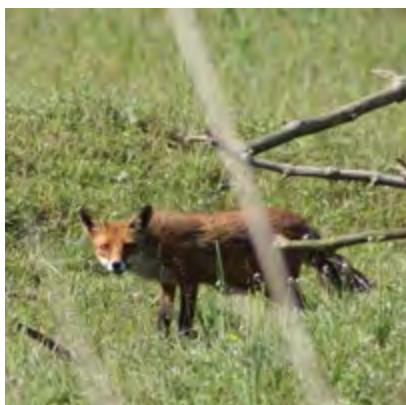

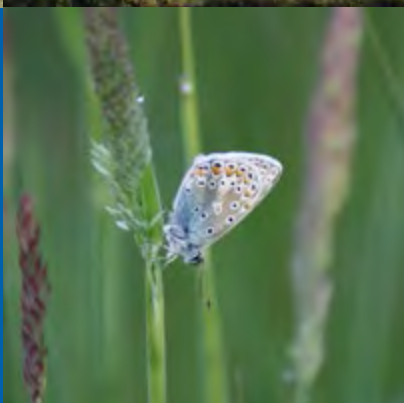
VERANTWOORDING PROGRAMMA NIEUWE NATUUR

Flevolandse invulling van Natuur op aanvraag, oktober 2018

HONDERDEN
HECTARE

NIEUWE
BELEEFBARE

TOEGANKELIJKE
NATUUR

IN FLEVOLAND

FLEVOLAND
INNOVATIEF
EN
ONDERNEMEND

VERANTWOORDING

Deze programmaverantwoording zet de voortgang van het programma Nieuwe Natuur tot en met eind juli 2018 uiteen.

Het programma Nieuwe Natuur is op verzoek van Provinciale Staten van Flevoland geëvalueerd door twee wetenschappelijke partijen. Pro Facto (onderdeel van de houdstermaatschappij van de Rijksuniversiteit Groningen) heeft de sturingsfilosofie van het programma onder de loep genomen. Het ging daarbij om de taken, rollen, rolvastheid en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen, de onderlinge samenwerking, maar ook om het identificeren van knelpunten, valkuilen en dilemma's bij de gehanteerde bottom-up aanpak en het effect van al deze factoren op de doorlooptijd van het programma.

Wageningen Environmental Research heeft de inhoud van het programma geëvalueerd. Het ging daarbij vooral om de behaalde resultaten en effecten op natuur, maatschappelijke betrokkenheid en economische ontwikkeling.

De resultaten van beide evaluaties zijn gebundeld in één evaluatiedocument. Dit verantwoordingsdocument laat de bevindingen uit het evaluatiedocument grotendeels buiten beschouwing.

INHOUDSOPGAVE

Verantwoording	2
Voorwoord	4
Inleiding	6
1. Resultaten	7
1.1 De projecten	7
1.2 Financieel	9
1.2.1 De geactualiseerde projecttoewijzingen	12
1.2.2 Actuele inzet middelen per project	13
1.2.3 Ingeschatte programmarisico's	14
2. Natuurcompensatie en provinciaal omgevingsbeleid	15
2.1 Invulling van de natuurcompensatieopgaven	15
2.2 Aanpassing provinciaal omgevingsbeleid	16
3. Het proces	18
3.1 Naar een open planproces	18
3.2 Natuur op uitnodiging: ideeën en beoordeling	19
3.3 Het uitwerken van de projecten	20
3.3.1 Aanpak planuitwerking	20
3.3.2 Intentie- en realisatieovereenkomsten	21
3.3.3 Andere rollen en grond	21
3.3.4 Draagvlak, samenwerking en integrale planuitwerking	22
3.4 Juridische zaken	23
3.5 Communicatie	24
3.5.1 Profilerings van het programma Nieuwe Natuur	25
Ter afsluiting	26
Bijlage 1 - Meetlat programma nieuwe natuur	27
Bijlage 2 - Status van de projecten per 31 juli 2018	28
Bijlage 3 - Toelichting communicatie in meer detail	48
Colofon	51

VOORWOORD

‘Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen’. Dat is een quote van Albert Einstein, zo heb ik ooit begrepen. Het lijkt mij passend om hiermee de inhoud van het voorwoord in dit document ter verantwoording van het programma Nieuwe Natuur te omvatten.

‘Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen’.

Wie de natuur van Flevoland wil begrijpen, begint bij de grond: van zeebodem tot landbouw-, bos- en bouwgrond en vervolgens tot infrastructuur- én natuurgrond. En wie de natuur van Flevoland wil begrijpen, moet weten wat pionieren is. Nergens in de wereld is het voorbeeld van de visionaire ingenieurs en noeste handarbeiders die de sloten afgroeven, geëvenaard. Nergens in de wereld waren er landbouwers die een gebied tot ‘graanschuur van een continent (Europa)’ maakten. Van die eerste bewoners tot de diverse mix van bewoners die nu hun thuis in Flevoland vinden, onze provincie leeft, ontwikkelt, adapteert; óók dat is de natuur van Flevoland.

Dat geldt tevens voor de overheid. Het Flevolands bestuur heeft zich in ongeveer vijftig jaar ontwikkeld van een strikt regelende Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders tot een faciliterende overheid. Toen de landelijke overheid de geplande ecologische verbinding tussen de Oostvaardersplassen naar het Duitse Reichswald blokkeerde, ontstond een enorme uitdaging. Die hebben we beantwoord met het unieke programma Nieuwe Natuur. Als eerste provincie in Nederland gaven we daarmee vorm aan de decentralisatie van het landelijke Nederlandse natuurbeleid. We realiseren bijna duizend hectare natuur. Zowel ter afronding van het Natuur Netwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur) als ter compensatie van ontwikkeling van ‘rood’, zoals de uitbreiding van Almere en de verbreding van de snelweg A6.

Flevoland pionierde met dit programma opnieuw. Nog nooit hebben we zo snel een planfase kunnen uitrollen voor zoveel hectare. En nog nooit hebben we als provinciale overheid zoveel ‘losgelaten’, wat mogelijk werd dankzij de pionierende genen van de Flevolandse inwoners en organisaties. Zij werden aangespoord om met initiatieven te komen

voor nieuwe beleefbare natuur. En zij reageerden volop. Vervolgens werden zij als initiatiefnemers ook gevraagd om de verantwoordelijkheid voor het ontwikkelen van hun natuurideeën te dragen. Dat deden zij. De rollen, taken en verantwoordelijkheden van provincie, terreinbeherende organisaties en initiatiefrijke burgers werden aldus opnieuw verkend en ontworpen. Voor de provincie - als geheel, in alle lagen - was het een exercitie in vertrouwen schenken, in beheer geven of in beheer nemen. Meestal ging het goed, soms wat minder; de nieuwe aanpak ging gepaard met zoeken, communiceren en wennen. Maar het resultaat is er: afgesloten realisatieovereenkomsten. Daarmee heeft de provincie nog slechts een monitorende rol (contracten en uitvoering).

Ik ben trots op de energie die we met deze maatschappelijke participatie wisten aan te boren en op de ontginning van een nieuw proces waardoor we aanvankelijke schijnbare onmogelijkheden in kansen wisten te vertalen. Maar ik ben vooral trots op het resultaat: de ontwikkeling van bijna duizend hectare nieuwe, toegankelijke en beleefbare natuur!

‘Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen’. In elke hectare Flevolandse grond ligt historie: eeuwenoud, decennia-oud en pril... De nieuwe Flevolandse natuur gaat tot verdere volwassenheid groeien en daarmee naar een steeds sterkere eigen identiteit. Dat doet zij samen met alle Flevolandse en niet-Flevolandse die ervan gaan genieten. Ik ben er dan ook van overtuigd dat dit programma Nieuwe Natuur niet alleen ecologisch, maar ook maatschappelijk waardevol is; kijk diep in de Flevolandse natuur, en dan zul je Flevoland beter begrijpen...

Jan-Nico Appelman

Gedeputeerde provincie Flevoland

“Kijk diep in de natuur,
en dan zul je alles beter
begrijpen.”

INLEIDING

Op verzoek van het Rijk heeft provincie Flevoland, samen met andere overheden, jaren gewerkt aan de planvorming van de robuuste ecologische verbinding tussen de Oostvaardersplassen via de Veluwe en het Duitse Reichswald. Toen het Rijk een andere koers ging varen en de toegezegde financiële middelen van het Rijk uitbleven, is een uitdagende situatie ontstaan.

Onder meer vanwege de verworven grondposities (die alleen ingezet konden worden voor natuurontwikkeling), de onzekerheid voor en emoties bij de betrokken agrariërs in het gebied en de opgedragen natuurcompensatieverplichtingen vanwege ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en infrastructuur (onder meer verbreding A6), hebben Provinciale Staten via een motie verzocht om een open planproces te starten, met als doel te komen tot een definitief voorstel hoe om te gaan met de ontstane situatie.

Tegelijkertijd werd het landelijk natuurbeleid in die tijd gedecentraliseerd.¹ Eén en één is twee. Provinciale Staten kozen ervoor om de natuurcompensatieopgave en het gedecentraliseerde natuurbeleid, in de stijl van Flevoland, experimenteel en vernieuwend vorm te geven. Het resulteerde in een bottom-up programma: het programma Nieuwe Natuur (pNN). Het beoogt natuurontwikkeling in Flevoland vorm te geven in samenwerking met ondernemers, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten. Uitgangspunt hierbij is dat de initiatiefnemers zelf verantwoordelijk zijn voor de realisatie en het beheer van hun natuur, waarbij de provincie een terughoudende faciliterende rol speelt.

Er is expliciet gekozen voor een breed natuurbeleid met mogelijkheden voor combinaties van ecologische, economische en recreatieve functies. Het programma is opengesteld voor heel Flevoland. Verhoging van de belevings- en gebruikswaarde van natuur en de nabijheid van natuur in steden en woonkernen, vormen belangrijke criteria.

¹ Wijziging van de Wet inrichting landelijk gebied (Wilg) in 2013; het sluitstuk van bestuurlijke afspraken tussen Rijk en provincies, die in 2012 in afrondingsovereenkomsten werden neergelegd.

Na twee besluitvormingsronden mochten 22 projectideeën tot een realiseerbaar project worden uitgewerkt. Sinds begin 2015 zijn de initiatiefnemers aan de slag om tot realisatie van maar liefst een kleine duizend hectare nieuwe natuur te komen.

Er werd €33,9 miljoen aan vrij beschikbare middelen en ca €71 miljoen aan beschikbare grondposities van de provincie, Het Flevo-landschap en Staatsbosbeheer als programmavermogen beschikbaar gesteld. Er werd een risicobuffer van vijf procent van het programmavermogen gereserveerd. Projecten kregen een bedrag toegewezen voor het beschikbaar krijgen van gronden, inrichting en tien jaar beheer. Sommige projecten kregen geen middelen toegewezen, omdat hun projectidee past binnen een project van een ander.

Omdat de projecten verspreid door de provincie en veelal op andere locaties dan de (toenmalige) gewenste grondposities lagen, werd en wordt grond geruild, aangeboden en/of verkocht, transparant en met inachtneming van marktwaarden, om middelen vrij te maken. Daarbij is het uitgangspunt dat het vrijwillige grondtransacties betreft, waarbij medewerking van gebiedspartners als Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap nodig is, maar ook van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en particuliere grondeigenaren.

Ook is besloten om het provinciaal beleid aan te passen: aanpassing van de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), als opvolger van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en intrekking van de vigerende Verordening groenblauwe zone, zodat er in het provinciaal beleid geen verwijzingen meer bestaan naar de ecologische verbinding.

Deze programmaverantwoording zet de voortgang van het programma Nieuwe Natuur tot en met eind juli 2018 uiteen. Het vormt, nu alle realisatieovereenkomsten zijn vastgesteld, in combinatie met de aanbevelingen uit een wetenschappelijke evaluatie van het programma de basis voor het in Provinciale Staten bespreken van het verdere verloop van het programma.

1. RESULTATEN

Na instemming van Provinciale Staten met het plan van aanpak voor het programma Nieuwe Natuur (pNN), konden ondernemers, agrariërs, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten hun ideeën voor het ontwikkelen van nieuwe natuur vanaf 17 oktober 2013 bij de provincie indienen. En dat hebben we geweten: maar liefst 79 ideeën werden ingestuurd! Daarmee werden de verwachtingen ruimschoots overtroffen.

Op 10 januari 2014 sloot de termijn voor het indienen van ideeën. De ideeën mochten betrekking hebben op heel Flevoland en waren niet gebonden aan vooraf bepaalde locaties. De beoordeling gebeurde aan de hand van een aantal opgestelde criteria (oftewel de meetlat, zie bijlage 1), passend bij de door Provinciale Staten meegegeven kaders. Deze criteria hadden betrekking op de belevingswaarde van de natuur, de ecologische waarde, het veroorzaken van een multipliereffect met natuur en de zekerheid dat de natuur kan worden aangelegd. Van de 79 ideeën werden er maar liefst 74 als kansrijk beschouwd, die vervolgens desgewenst konden worden uitgewerkt in volwaardige projectvoorstellen.

1.1 De projecten

Bij het verstrijken van de indientermijn voor de projectvoorstellen, eind augustus 2014, bleken de 74 ideeën in 33 concrete projectvoorstellen te zijn uitgewerkt. Ook deze 33 voorstellen zijn op basis van de eerder genoemde meetlat beoordeeld door diverse deskundigen van de provincie, die elk vanuit hun eigen expertise hebben aangegeven hoe kansrijk het voorstel was.

Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten het besluit genomen om 22 projecten geheel, gedeeltelijk of in een kleinere variant te honoreren en

middelen te reserveren voor de grondverwerving, realisatie en het beheer voor tien jaar. Hiermee verkreeg pNN een officiële status, waarbij de provincie met Staatsbosbeheer en Het Flevolandslandschap programmahouder is en de provincie eindverantwoordelijk is.

In het besluit zijn diverse projectinitiatieven aan elkaar gekoppeld omdat daarbij synergievoordelen werden verwacht. Vele honderden ha nieuwe natuur zouden bij succesvolle uitwerking gerealiseerd worden door de initiatiefnemers, waarbij de provincie in eerste instantie zoveel mogelijk moest loslaten en slechts beperkt faciliteerde.

De gehonoreerde projecten kregen de kans om binnen een termijn van vijf jaar (voor eind 2019) startklaar te zijn voor projectuitvoering. Voorwaarde daarvoor was het sluiten van realisatieovereenkomsten tussen de indieners van de gehonoreerde projecten en de provincie. Het streven was om eind 2017/begin 2018 voor alle projecten een realisatieovereenkomst te hebben afgesloten en de stand van zaken op dat moment te rapporteren in een tussenbalans.

Dit moment is zo gekozen, omdat de verwachting was dat er drie jaar na de besluitvorming beter zicht zou zijn op de haalbaarheid van de gehonoreerde projecten en er vanaf dat moment bovendien nog voldoende tijd resteerde om voor eind 2019 de eventueel benodigde bestemmingsplan-procedures te doorlopen; op de beoogde projectgrond moet immers in de meeste gevallen een natuurbestemming rusten om er daadwerkelijk met natuurrealisatie te kunnen starten (en het doorlopen van dergelijke procedures duurt in het minst gunstige geval ongeveer twee jaar).

Tabel 1: Projecten toewijzingsbesluit

Nummer	Projecten toewijzingsbesluit Peildatum: 17-12-2014
1	Urkerveld
3	Nieuwe Natuur bij Schokland
6	Ruimte en Lucht voor Natuur
8	Oostkant Dronten
8a	Landgoed Vossemeer
8b	Landgoed Wildrijck
9	Natuur op G38
10	Swifterpark
12	Oostvaardersplassengebied
15	Eemvallei-Zuid
15a	Voedselbossen
15b	Speelwildernis
15d	Luierpark
15e	Kroonbos
16	Kop van het Horsterwold
16a	Geitenboerderij met restaurant
17	Noorderwold-Eemvallei
17a	Vierkante meter natuur
18	Pioniernatuur
19	Natuurboerderij Vliervelden
21	Harderbos en Harderbroek verbonden
22	Gouden randen langs Pampushout

Zie bijlage 2 voor een toelichting op deze projecten en de huidige status.

Per 31 juli 2018 beschikken zeventien project-initiatieven, iets later dan oorspronkelijk gepland, allemaal over een realisatieovereenkomst of ze maken deel uit van een geïntegreerd projectplan waarvoor een realisatieovereenkomst is afgesloten. Daarmee is de planuitwerkingsfase ten einde en zijn de zeventien projecten in uitvoering gegaan en in enkele gevallen inmiddels al opgeleverd.

De initiatiefnemer van het project Eemvallei-Zuid (15) is in de planuitwerkingsfase de samenwerking aangegaan met Voedselbossen (15a), Speelwildernis (15b) en Natuurboerderij Vliervelden (19) vanwege synergievoordelen. Er is voor deze projecten een integrale planuitwerking opgesteld.

In het project Noorderwold-Eemvallei (17) hebben ook Vierkante meter natuur (17a) en Pioniernatuur (18) een plek gekregen in de planuitwerkingsfase. Ook hier wordt dus parallel een ‘ketting met kralen’ gevormd.

Twee projecten, Landgoed Wildrijck en Landgoed Vossemeer zijn in het besluit van Provinciale Staten eind 2014 gekoppeld aan het project Oostkant Dronten. Daarbij is specifiek aangegeven dat het aan de gemeente Dronten is om te beoordelen of deze projecten passen binnen de gebiedsontwikkeling die gemeente Dronten wil realiseren. In de uitwerkingsfase van dit project is gebleken dat de gemeente Dronten geen opties ziet voor het mee-ontwikkelen van de landgoederen Wildrijck en Vossemeer in de Oostkant van Dronten. De initiatieven voor deze landgoederen kunnen daardoor niet binnen het programma Nieuwe Natuur worden gerealiseerd.

In de loop van de uitwerkingsfase hebben drie projecten die conform het PS-besluit van eind 2014 in het programma Nieuwe Natuur naar realisatie mochten worden uitgewerkt, hun voorstel in overleg met de provincie ingetrokken, omdat het niet realiseerbaar bleek binnen de mogelijkheden van het programma. Het gaat om Geitenboerderij met restaurant, Kroonbos en Ruimte en Lucht voor Natuur.

Reservebank

Naast de bovengenoemde projecten zijn vier projecten op de zogenoemde reservebank geplaatst, omdat ze bij de beoordeling in 2014 niet voldoende scoorden op de meetlat of niet uitvoerbaar waren vanwege inzet van de beoogde grond in een ander project. Het betekent dat er vooralsnog geen middelen voor deze projecten zijn gereserveerd, maar dat, bij eventueel vrijvallend programma-kapitaal, opnieuw overwogen kan worden of deze projecten, in het licht van de ontwikkelingen op dat moment, alsnog binnen het programma Nieuwe Natuur tot realisatie kunnen worden uitgewerkt. Het betreft de projecten Winst voor Weidevogels en Wintergasten van Natuurmonumenten, Natuur in Bedrijf van de familie Crijns, Kuinderbos van Staatsbosbeheer en Airport Garden City van OMALA in samenwerking met Het Flevo-landschap. Zie bijlage 2 voor een toelichting op deze projecten.

1.2 Financieel

Het programma Nieuwe Natuur is een provinciaal uitvoeringsprogramma met drie programmahouders: provincie Flevoland, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap. De programmahouders werken samen aan de uitvoering van het programma en zetten gezamenlijk middelen in.

Het programma kent twee financiële onderdelen, namelijk:

- beschikbare middelen (programmakapitaal bestaande uit grond en geld), en
- benodigde middelen voor de projecten (toewijzingen aan initiatiefnemers).

De provincie stelt de middelen uit het programma beschikbaar aan de initiatiefnemers van projecten. Ook de gronden van de provincie, Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap worden via het programma beschikbaar gesteld voor realisatie van nieuwe natuur. De meeste projecten worden gerealiseerd op grond die in bezit is of komt van de programmahouders. In enkele gevallen brengt een projectindieners eigen grond in voor natuurrealisatie (bijvoorbeeld bij Swifterpark en Harderbos en Harderbroek verbonden) of krijgt deze de benodigde grond in bezit ten behoeve van de natuurrealisatie (bijvoorbeeld bij Natuur op G38).

Vanuit het programmakapitaal zijn middelen toegekend aan de meeste Nieuwe Natuurprojecten. Voor enkele projecten volstaat het toegekende bedrag voor het verwerven van de grond (via aankoop of ruil), het realiseren en tien jaar lang beheren van de natuur. In andere gevallen zijn aanvullende middelen nodig om tot uitvoering van het natuurplan te komen.

Iedere projectindieners moest in zijn businesscase aantoonbaar maken dat het beheer na de eerste tien jaar nog minimaal tien jaar kan worden voortgezet. Het verdienmodel daarvoor maakt deel uit van de businesscase van het project, die sluitend moest zijn om een realisatieovereenkomst te kunnen afsluiten en de beschikking te krijgen over de toegekende middelen voor uitvoering van het project.

Voor voorbereidende werkzaamheden kon gebruik worden gemaakt van het voorbereidingsbudget dat aan het project was toegewezen. Per project is bepaald hoe hoog het voorbereidingsbudget was, uitgaande van enerzijds de omvang van de te verwachte inrichtingskosten en anderzijds de reëel te verwachten planvoorbereidingskosten. Wanneer aanvullende middelen of een voorschot nodig waren, kon gebruik worden gemaakt van de externe financieringsmogelijkheden, zoals bijvoorbeeld het Nationaal Groenfonds die biedt.

Meerdere initiatiefnemers, waaronder Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap, zetten aanvullend op de bijdrage uit het programma eigen middelen in om de opgaven te realiseren. Ook zijn er projecten die cofinanciering van andere partijen ontvangen. Die middelen maken geen onderdeel uit van het programma, maar wel van de projecten (individuele businesscases). De verantwoording van de eigen ingezette middelen en de cofinanciering vallen daarom buiten deze programmaverantwoording.

Tabel 2: Verloopoverzicht financiële omvang programma (bedragen x € 1 miljoen)

Verloop overzicht	2014	2015	2016	2017	2018
Beschikbare middelen	105,8	105,8	107,8	123,2	123,3
Toewijzingen	101,1	101,1	103,1	112,8	112,1
Buffer	4,7	4,7	4,7	10,3	11,2
Programmarisico's	4,7	4,7	4,7	9,9	8,1
Resultaat	-	-	-	+0,4	+3,1

Toelichting tabel 2

Ten tijde van de toewijzing van de middelen zijn de diverse gronden van het programma op waarde geschat (getaxeerd). Met het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten in 2014 is bijna € 106 miljoen aan kapitaal in het programma opgenomen. Hiertegenover stond een totaal aan toewijzingen van ruim € 101 miljoen. Het verschil daartussen bedroeg € 4,7 miljoen oftewel circa 5% over het geheel aan toewijzingen. Dit bedrag vormt een buffer die kan worden gebruikt om risico's in het programma op te vangen. In 2015 is het besluit geactualiseerd op basis van administratieve verschuivingen van middelen tussen projectonderdelen.

In 2016 is het besluit nogmaals geactualiseerd. Daarbij is de ondergrond van het project Eemvallei-Zuid geheel onder regie van Staatsbosbeheer gebracht. De middelen die aan 'de kralen' van het project Eemvallei-Zuid waren toegewezen, zijn naar Staatsbosbeheer verplaatst omdat de project-indieners inmiddels een integraal plan hadden uitgewerkt waarin plek was voor zowel 'ketting als kralen' en waarbij Staatsbosbeheer als coördinator over de middelen zou beschikken. Op basis van een nieuwe taxatie is de waarde van de toegewezen ruilgronden voor het project Oostkant Dronten aangepast (ruilperceel Tarpanweg). Per saldo hebben de wijzigingen geen effect gehad op de verhouding tussen beschikbare en benodigde middelen: de buffer bleef gelijk ten opzichte van 2015.

Parallel aan de grote grondtransactie die in 2017 voor diverse projecten in het programma plaatsvond met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), is een nieuwe taxatie uitgevoerd van de overige eigendommen in het programmakapitaal en van de verwachte kosten voor verwerving van gronden in de projecten. Die taxatie heeft ertoe geleid dat de toewijzingstabel opnieuw is geactualiseerd op basis van de actuele grondwaarden. Deze actualisatie is opgenomen in de tussenbalans die in 2017 aan Provinciale Staten is aangeboden. De te verwerven gronden bleken op dat moment een hogere waarde te hebben dan de uitgangswaarde. Daarentegen was de waarde van de ruilgronden ook gestegen. Het totaal aan beschikbare middelen én de benodigde middelen waren gestegen, waarbij ook de buffer steeg tot € 10,3 miljoen. Ten tijde van deze actualisatie is ook een risicoanalyse uitgevoerd, waaruit bleek dat het meest waarschijnlijke risicototaal op dat moment € 9,9 miljoen bedroeg. De buffer was op dat moment dus groot genoeg om dit risicobedrag af te dekken.

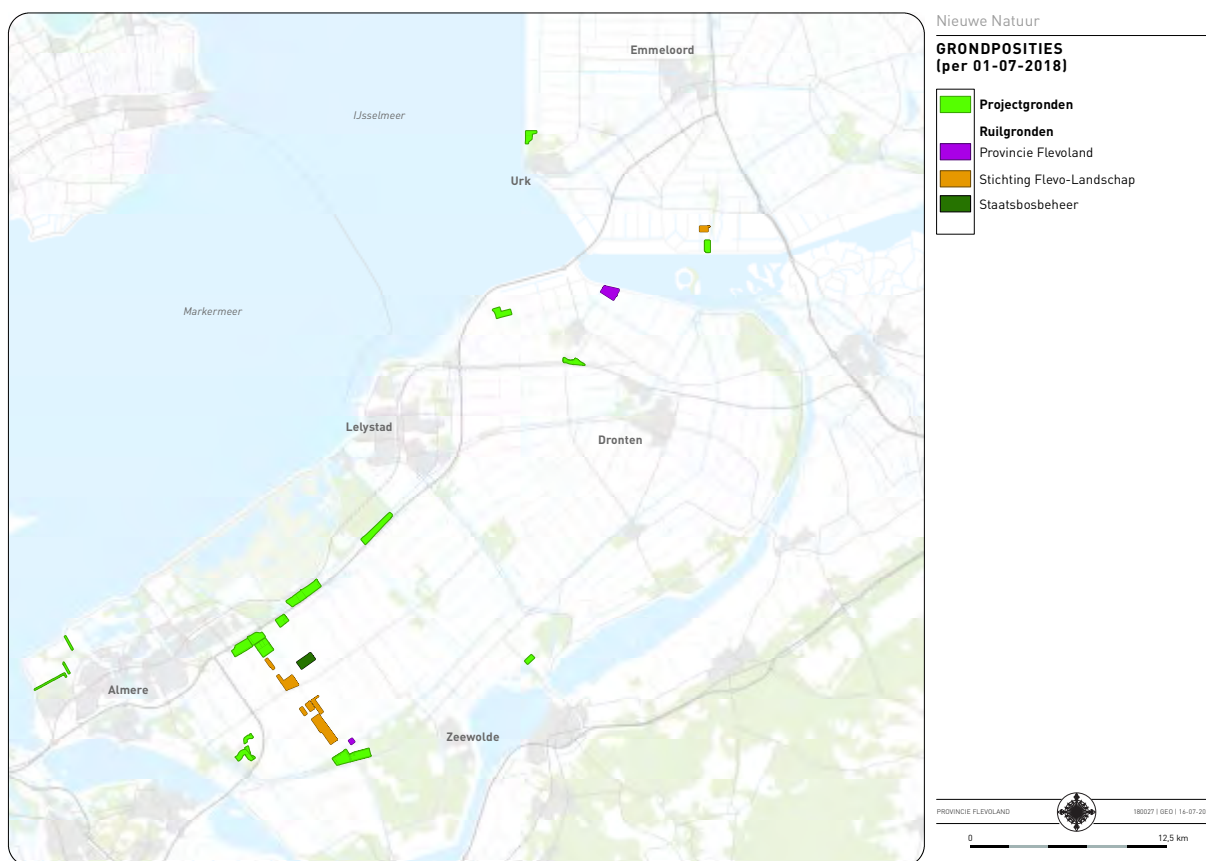
In 2018 is opnieuw een actualisatie uitgevoerd, waarbij de effecten van de in de realisatieovereenkomsten gemaakte afspraken zijn verwerkt in de toewijzingstabel. Het totaal aan beschikbare middelen is met een waarde van € 123,3 miljoen gelijk gebleven.

De aan toewijzing gekoppelde middelen zijn in 2018 afgenomen tot ruim € 112,1 miljoen. Het intrekken van het project Lucht en Ruimte voor Natuur van NLR en Natuurmonumenten betekende dat er € 2,3 miljoen toegewezen kapitaal vrijviel (dit project is het enige door initiatiefnemers ingetrokken project waaraan programmamiddelen waren toegewezen). Aan het project Noorderwold-Eemvallei is 1,8 miljoen extra toegewezen, waarmee het waarderisico op de ruilgronden voor alle projecten van Het Flevo-landschap is overgedragen van het programma aan Het Flevo-landschap. Daarmee is het risico voor het programma met € 1,8 miljoen afgenomen.

De buffer bedraagt nu € 11,2 miljoen. De risicoanalyse resulteert in een meest waarschijnlijk risicototaal van

€ 8,1 miljoen. De buffer is voldoende om deze risico's op te kunnen vangen.

Uit de beschikbare middelen worden ook de programmakosten gefinancierd die benodigd zijn voor onder meer de programmasturing, onderzoeken en ondersteuning aan initiatiefnemers. Deze kosten zijn in 2018 hoger dan ingeschat (zie de provinciale Zomernota 2017). Aan de andere kant van de balans bleken de opbrengsten uit verkopen van percelen die voor het programma Nieuwe Natuur beschikbaar zijn gesteld, maar niet bruikbaar bleken voor de projectrealisatie (Vliegstrip en Bloesemlaan) én de pachtinkomsten hoger dan verwacht. Per saldo betreft de impact op de beschikbare middelen voor het programma een stijging van € 0,2 miljoen.

Figuur 1: Grondposities per 01-07-2018

1.2.1 De geactualiseerde projecttoewijzingen

De basis voor het beschikbaar stellen van middelen is de toewijzingstabel, zoals opgenomen in de besluitvorming in Provinciale Staten van december 2014.

In **intentieovereenkomsten** werden afspraken vastgelegd over taken, rollen en verantwoordelijkheden om tot een goede planuitwerking te komen, en de middelen die de projectindiener daarvoor uit het programma beschikbaar kreeg.

Medio 2018 zijn over alle projecten sluitende afspraken gemaakt tussen provincie en initiatiefnemers over de taken, rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot de projectrealisatie en het beschikbaar stellen van grond (toegewezen percelen) en/of geld (liquide middelen). Deze afspraken zijn vastgelegd in **realisatieovereenkomsten**. In totaal is ruim € 112,1 miljoen van het beschikbare programmakapitaal vastgelegd in de realisatieovereenkomsten.

In de tabel hiernaast zijn de actuele projecttoewijzingen per project gespecificeerd.

Tabel 3: Toewijzingen per project status 2018 (bedragen x € 1.000)

Projecten (andere projecten hadden geen financiële toewijzing)	Toewijzing
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340
Eemvallei-Zuid (inclusief kralen)	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	36.699
Ruimte en Lucht voor Natuur	Ingetrokken
Oostkant Dronten	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288
Urkerveld	2.936
Natuur op G38	3.737
Swifterpark	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460
Totaal	112.121

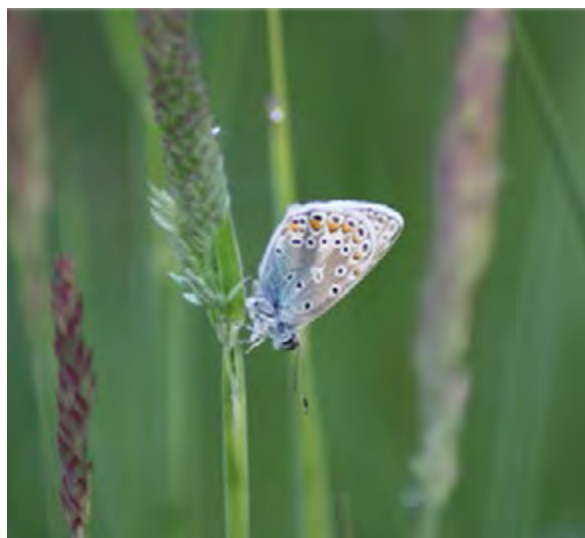
1.2.2 Actuele inzet middelen per project

Nog te nemen besluiten

Er is nog aanvullende besluitvorming nodig voor toewijzingen van ruim € 19,9 miljoen. Dit betreft de projecten Eemvallei-Zuid en Noorderwold-Eemvallei, waarvoor door Gedeputeerde Staten in de vorm van fasebesluiten goedkeuring moet worden verleend om deze toewijzingen beschikbaar te krijgen en over te kunnen gaan tot uitvoering van deze fasen. Ook voor het project in het Oostvaardersplassengebied is nog voor een deel van de toewijzing besluitvorming nodig, afhankelijk van de hoogte van de cofinanciering van derden.

Verleende bijdragen (overgedragen vermogen en nog over te dragen gelden)

Vanuit het programmavermogen is ruim € 92,2 miljoen beschikbaar gesteld in de projecten om gronden aan te kopen, voor inrichting en beheer. Aan de projectinitiatiefnemers is € 77,4 miljoen in de vorm van grond beschikbaar gesteld, € 6,7 miljoen is in de vorm van geld beschikbaar gesteld voor de financiering van grond, inrichting en beheer. De bijdragen voor de projecten Natuur op G38, Luierpark en Harderbos en Harderbroek verbonden zijn reeds verantwoord en vastgesteld. Voor de

overige projecten betreft dit nog deelbetalingen (voorschotten).

Een bedrag van ruim € 8,1 miljoen is opgenomen in de realisatieovereenkomsten, maar nog niet overgedragen aan de betreffende projectinitiatiefnemers. In de realisatieovereenkomsten is vastgelegd wanneer (en onder welke voorwaarden) deze bijdragen betaalbaar gesteld worden.

Tabel 4 - Ingezetten middelen per project, status 2018 (bedragen x € 1.000)

Project	Beschikbaar gesteld	Nader te besluiten	Totaal
Oostvaardersplassengebied (Hollandse Hout)	10.639	261	10.900
Oostvaardersplassengebied (Ibisweg Noord)	3.848	0	3.848
Oostvaardersplassengebied (Trekweg)	1.382	0	1.382
Kop van het Horsterwold	15.340	0	15.340
Eemvallei-Zuid SBB (inclusief kralen)	7.374	8.411	15.785
Noorderwold-Eemvallei (inclusief kralen)	25.460	11.239	36.699
Lucht en Ruimte voor Natuur			ingetrokken
Oostkant Dronten	6.568	0	6.568
Nieuwe Natuur bij Schokland	10.288	0	10.288
Urkerveld	2.936	0	2.936
Natuur op G38	3.737	0	3.737
Swifterpark	2.084	0	2.084
Harderbos en Harderbroek verbonden	94	0	94
Gouden Randen langs de Pampushout	2.460	0	2.460
Totaal	92.209 (82%)	19.912 (18%)	112.121 (100%)

1.2.3 Ingeschatte programmarisico's

In 2018 heeft een risicoanalyse plaatsgevonden (qua aanpak vergelijkbaar met 2017). Het totaal aan risico's is berekend op € 8,1 miljoen, uitgaande van een inschatting van de omvang van de risico's vermenigvuldigd met de kans van optreden.

De risico's doen zich naar verwachting niet tegelijk voor. Inschatting is dat het risico op de korte termijn ongeveer € 1,0 mln. bedraagt en de risico's op langere termijn ongeveer € 7,1. De buffer is op peildatum 31 juli 2018 van voldoende omvang om deze risico's op te vangen.

Tabel 5 - Toelichting programmarisico's (bedragen x € 1,0 miljoen.)

Omschrijving	2017	2018	Toelichting
Verplichtingen realisatieovereenkomsten	1,5	3,5	In de realisatieovereenkomsten zijn afspraken gemaakt over onzekerheden en onvoorziene ontwikkelingen. Doordat er meer realisatieovereenkomsten zijn gesloten is een deel van deze risico's verschoven naar het programmarisico.
Marktwaaarderisico	4,5	2,5	Het beschikbare programmavermogen bestaat voor een groot deel uit ruilpercelen. De waarde is gebaseerd op taxaties, waardoor het risico bestaat dat de uiteindelijke inzet of verkoop minder oplevert. Het totaal verwachte risico is € 4,5 miljoen. In 2018 is een deel van dit risico overgedragen aan Het Flevo-landschap. Afspraak is dat Het Flevo-landschap hiervoor gebruik kan maken van haar resterende ruilgronden in het programma (€ 1,8 miljoen). Het risico is verder afgenomen als gevolg van verkoop van gronden.
Project-specifiek	2,5	0,9	In de projecten is sprake van project-specifieke risico's die effect kunnen hebben op het programma, voor zover deze geen onderdeel zijn van een realisatieovereenkomst. Over aanwending van deze risico's is derhalve nog besluitvorming nodig. De afname hangt samen met het sluiten van de realisatieovereenkomsten.
Lagere pacht	0,4	0,4	De gronden die nog niet zijn ingezet of zijn opgenomen in een businesscase worden verpacht. De pachtopbrengsten komen toe aan het programma. Doordat nu voor alle projecten een realisatieovereenkomst is aangegaan, zal een groot deel van de verwachte pachtopbrengsten niet meer toegevoegd worden aan het programmakapitaal.
Ondersteuning	0,5	0,2	Door ophoging van het budget voor ondersteuning in de zomernota 2017 is het risico voor hogere ondersteuningslasten verlaagd.
Incourante percelen	0,4	0,4	Een deel van de ruilpercelen zal niet geheel ingericht worden. Er kan derhalve sprake van zijn van reststukken. Deze zullen waarschijnlijk niet voor de getaxeerde waarde afgestoten kunnen worden.
Schadeclaims	0,2	0,2	Schadeclaims voortkomend uit de grondtransacties voor de aanleg van de voormalige robuuste ecologische verbinding maken onderdeel uit van de risico's in het programma Nieuwe Natuur.
Totaal	9,9	8,1	-

2. NATUURCOMPENSATIE EN PROVINCIAAL OMGEVINGSBELEID

Het programma Nieuwe Natuur heeft bij de start van het programma een aantal opgaven meegekregen, die hun oorsprong hebben in gebiedsontwikkelingen in het verleden. Het vroegtijdig stopzetten van de natuurlijke verbindingszone tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold betekende dat provincie Flevoland op een andere manier invulling moest geven aan de in het verleden ontstane natuurcompensatieopgaven. Bovendien verzochten Provinciale Staten een partiële herziening van het Omgevingsplan 2006 om de verwijzingen naar de robuuste verbindingszone uit het Flevolands beleid en regelgeving te verwijderen.

2.1 Invulling van de natuurcompensatieopgaven

Met het stopzetten van de realisatie van de ecologische verbindingszone is een natuurcompensatieopgave van 365,5 hectare bij Staatsbosbeheer (SBB) en Het Flevo-landschap (SFL) belegd. Met het besluit van Provinciale Staten van december 2014 om in te stemmen met de toewijzing van de projectvoorstellen binnen het programma Nieuwe Natuur is vastgesteld dat de compensatieopgaven landen binnen de projectvoorstellen Oostvaardersplassen, Eemvallei-Zuid, Kop van het Horsterwold en Noorderwold-Eemvallei. In de realisatieovereenkomsten tussen de provincie en de indieners van deze projecten (Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap) zijn de compensatieopgaven definitief vastgelegd.

In tabel 6 en 7 is opgenomen welke opgave er binnen het programma Nieuwe Natuur ligt en waar de compensatie voor nodig is/vandaan komt. Er is onderscheid gemaakt in compensatie van:

- Kiekendiefferageergebied;
- Ecologische Hoofdstructuur (EHS)/Natuurnetwerk Nederland (NNN), en
- Boswet.

De opgave is verdeeld onder Staatsbosbeheer en Het Flevo-landschap.

Het Flevo-landschap realiseert in de eerste fase van het project Noorderwold-Eemvallei 104,5 ha EHS/NNN, bestaande uit 68,5 ha moeras en 36 ha bos. Deze opgave komt voort uit de verbreding van de A6.

Staatsbosbeheer realiseert binnen het programma Nieuwe Natuur 115 ha van de in totaal te compenseren 150 ha kiekendiefferageergebied. Deze opgave is belegd in de realisatieovereenkomst Oostvaardersplassen. De overige 35 hectare kiekendiefferageergebied heeft Staatsbosbeheer, buiten het programma Nieuwe Natuur om, in het Trekweggebied gerealiseerd.

In de Kop van het Horsterwold wordt momenteel 80 ha Boswetcompensatie gerealiseerd. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat het is toegestaan om van die 80 ha 36 ha te begrenzen als EHS/NNN. Deze 36 ha komt voort uit de verbreding van de A6.

In de eerste fase van het project Eemvallei-Zuid wordt momenteel de resterende 30 ha Boswetcompensatie gerealiseerd.

De EHS (Ecologische Hoofdstructuur), sinds 2013 Natuurnetwerk Nederland (NNN), is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland. Het netwerk is bedoeld om de natuur in Nederland te beschermen. Door ruimtelijke ontwikkelingen kan het NNN in areaal of in kwaliteit worden aangetast. Wanneer dit gebeurt, moet compensatie plaatsvinden. Onder meer voor de verbreding van de A6 bij Almere wordt NNN gecompenseerd. Met Rijkswaterstaat zijn afspraken gemaakt dat dit via het programma Nieuwe Natuur gebeurt.

De voormalige Boswet (die is opgegaan in de Wet natuurbescherming) had als doel het aantal bosareaal in Nederland in stand te houden. Het kappen van bos vanaf een bepaalde omvang was compensatieplichtig. Binnen het programma Nieuwe Natuur wordt een aantal compensatieverplichtingen vanuit de Boswet ingevuld, die onder meer voortkomen uit kap van bomen ten behoeve van de aanleg van de Hanzelijn en ruimtelijke ontwikkelingen in Almere en Lelystad.

Tabel 6 - Herkomst opgave natuurcompensatie

Opgave	Herkomst	Oppervlakte
Kiekendiefferageergebied	Diverse bestemmingsplannen Almere	115 ha
Totaal	Kiekendiefferageergebied	115 ha
EHS/NNN	Tracébesluit A6, zijnde 72 ha bos en 61 ha moeras	133 ha
EHS/NNN	Tracébesluit A6, zijnde 7,5 ha moeras	7,5 ha
Totaal	EHS/NNN	140,5 ha
Bos	Diverse bestemmingsplannen	75 ha
Bos	Aanleg Hanzelijn	35 ha
Totaal	Bos	110 ha
Totaal	alle opgaven	365,5 ha

Tabel 7 - Nieuwe invulling natuurcompensatie

Opgave pNN	Realisatie oppervlakte	Realisatie project	Realisatie Indiener
Kiekendief: 115 ha	115 ha	Oostvaardersplassen	SBB
EHS/NNN: 140,5 ha	104,5 ha (68,5 ha moeras en 36 ha bos)	Noorderwold-Eemvallei	SFL
EHS/NNN: 140,5 ha	36 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	80 ha	Kop van het Horsterwold	SBB
BOS: 110 ha	30 ha	Eemvallei-Zuid (eerste fase)	SBB

Aanvullende opgave

Aanvullend op voornoemde opgave binnen het programma Nieuwe Natuur is in de realisatie-overeenkomst Oostvaardersplassen een opgave voor Staatsbosbeheer opgenomen van 3,5 ha kiekendiefferageergebied voor het project Verbindingsweg en halve aansluiting op de A6 ten behoeve van de ontsluiting van Lelystad Airport.

Daarnaast is in de realisatieovereenkomst Kop van het Horsterwold voor Staatsbosbeheer opgenomen om 1 ha bos te realiseren dat als EHS/NNN begrensd wordt ten behoeve van een ruimtelijk ontwikkeling van Staatsbosbeheer zelf. Omdat deze opgaven buiten het programma Nieuwe Natuur vallen, financiert Staatsbosbeheer de verwerving, inrichting en beheer ervan buiten het programma Nieuwe Natuur om.

Ook ten behoeve van het project Oostkant Dronten ontstaat een compensatieopgave voor Staatsbosbeheer

van bos en NNN. Om daaraan invulling te kunnen geven en toekomstige boscompensatieopgave te kunnen faciliteren (onder andere ten behoeve van realisatie van het half open boslandschap in het Abbertbos in aansluiting op het pNN-project Oostkant Dronten) levert Staatsbosbeheer een bijdrage ten behoeve van de verwerving, inrichting en beheer van ca 19 ha grond grenzend aan het projectgebied Oostkant Dronten.

2.2 Aanpassing provinciaal omgevingsbeleid

In het besluit van Provinciale Staten van 17 december 2014 is onder beslispoint 7 opgenomen dat Gedeputeerde Staten een aanpassing van provinciaal beleid en relevante verordeningen moeten voorbereiden en ter besluitvorming aan Provinciale Staten moeten voorleggen.

Expliciet is daarbij verwezen naar het Omgevingsplan Flevoland, de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012 (opnemen van de nieuwe EHS-begrenzing) en de Verordening groenblauwe zone.

Deze opdracht is uitgevoerd. Op 7 december 2016 hebben Provinciale Staten de partiële herziening Omgevingsplan 2006 - onderdeel natuur en de 4e wijziging van de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland 2012 vastgesteld. Tegelijkertijd zijn de Structuurvisie Oostvaarderswold en de Verordening groenblauwe zone ingetrokken.

Daarmee zijn alle verwijzingen naar de robuuste verbindingszone uit Flevolands beleid en regelgeving verwijderd en zijn de compensatieafspraken juridisch geborgd.

De provinciale Verordening groenblauwe zone is in 2008 vastgesteld om een kader te bieden voor de realisatie van de groenblauwe zone tussen Oostvaardersplassen en het Horsterwold en te voorkomen dat het gebied minder geschikt zou worden voor realisatie daarvan. Met besluitvorming door Provinciale Staten in 2014 over het programma Nieuwe Natuur (en daarmee de verdere ontmanteling van de groenblauwe zone) is verzoekt om de genoemde verordening in te trekken. In 2016 hebben Provinciale Staten ingestemd met een voorstel hiertoe.

3. HET PROCES

3.1 Naar een open planproces

Nadat de realisatie van een ecologische verbindingzone tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold (Oostvaarderswold) werd gestaakt, is in Provinciale Staten op 30 mei 2012 een motie aangenomen om een 'open planproces' te starten. Doel: komen tot een definitief voorstel aan Provinciale Staten over hoe om te gaan met de ontstane situatie. De heer prof. mr. R. Bekker werd aangetrokken als voorzitter van het 'Open planproces natuur in Flevoland'. Hij beschreef in zijn plan van aanpak het open planproces:

- ruimte voor nieuwe ideeën en opvattingen;
- geen afbakening vooraf van wie wat mag inbrengen;
- het vervolg van het proces moet uitvoerbaar zijn;
- geen blauwdruk vooraf waar ja of nee tegen gezegd kan worden.

Het gaat kortom, om een aanpak die flexibel is en waarin sprake is van een geleidelijke ontwikkeling met veel dialoog en gedachtenwisseling.

Vele belanghebbenden die dat wilden, hebben in diverse gesprekken hun visies geponeerd. Na de gesprekken kon eenieder desgewenst schriftelijk danwel mondeling ideeën indienen.

Op basis van dit rijke palet aan informatie en inbreng is een rapport opgesteld dat werd voorgelegd aan de actief betrokkenen in het proces. Dit resulteerde in 2013 in een advies aan Provinciale Staten. In zijn advies aan Provinciale Staten schreef Bekker dat er grootschalige en kleinere ideeën voor de realisatie van nieuwe natuur in de provincie leven. Hij adviseerde dit zeer programatisch te benaderen, omdat niet gestuurd moet worden op één project, maar op een doel, waarbij veel ruimte moet worden geboden aan uiteenlopende initiatieven en waarbij grote flexibiliteit en faseerbaarheid wenselijk is.

Er werd in die periode veel gediscussieerd over de definitie van natuur en over de mate van toegankelijkheid; natuur is immers onderdeel van bredere maatschappelijke en ruimtelijke begrippen en functies. Zo kan natuur bij stedelijke ontwikkeling dienen als uitloopgebied om inwoners ontspanning te bieden en het vestigingsklimaat voor wonen en werken te verbeteren.

Samenvattend adviseerde Bekker onder meer: 'te kiezen voor een programma onder leiding van een aparte programmamanager, waarbinnen veel initiatieven een plaats kunnen krijgen waardoor samenhang, flexibiliteit en kansenbenutting hoge prioriteit krijgen en ook niet-provinciale geldstromen een goede bedding kunnen vinden. Daarbij past een zwaar accent op de natuurontwikkeling dicht bij de stedelijke kernen, en met name Almere, alsmede het verbeteren van de grote natuurgebieden en het stimuleren van kleinere initiatieven.'

Op basis van het advies Bekker besloten Provinciale Staten in 2013 een programma Nieuwe Natuur (pNN) te starten voor de realisatie of verbetering van de natuur in Flevoland, dichtbij grotere stedelijke concentraties. Daarbij zijn niet alleen ecologische uitgangspunten van belang, maar ook de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving: vitale, beleefbare, functionele en inpasbare natuur.

3.2 Natuur op uitnodiging: ideeën en beoordeling

‘Natuur op uitnodiging’. Deze term symboliseert de vernieuwende, ambitieuze aanpak die de provincie Flevoland omarmde met een programma waarbij een publieke taak (het realiseren en beheren van natuur) door bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties wordt geïnitieerd en uitgevoerd. Na instemming van Provinciale Staten met het plan van aanpak voor dit ‘programma Nieuwe Natuur’ (pNN), konden ondernemers, agrariërs, bewoners, terreinbeherende organisaties en gemeenten hun ideeën voor het ontwikkelen van nieuwe natuur vanaf 17 oktober 2013 bij de provincie indienen. Met de 79 ideeën die de provincie in de daarop volgende periode ontving werden de verwachtingen ruimschoots overtroffen.

Nadat de termijn voor het indienen van ideeën op 10 januari 2014 sloot werd de oogst beoordeeld aan de hand van een meetlat met twaalf criteria (zie bijlage 1), passend bij de door Provinciale Staten meegegeven kaders. Er was overigens nadrukkelijk verzocht om waar mogelijk project-ideeën gezamenlijk uit te werken, bijvoorbeeld wanneer deze betrekking hadden op eenzelfde locatie. In veel gevallen is daaraan alleen op hoofdlijnen gehoor gegeven.

Advies Commissie Verdaas

Ter ondersteuning van het proces van ambtelijke beoordeling van de voorstellen is advies gevraagd aan een commissie van onafhankelijke deskundigen onder voorzitterschap van voormalig staatssecretaris Co Verdaas. Deze commissie heeft gereflecteerd op het ambtelijk toewijzingsvoorstel en geadviseerd over het vervolg. De commissie heeft geconstateerd dat de omslag naar het bottom-up vergaren van initiatieven heeft geleid tot energie en verrassende uitkomsten. De commissie kon instemmen met het ambtelijk toewijzingsvoorstel en heeft daarbij om extra aandacht gevraagd voor een aantal aspecten.

De diversiteit vraagt volgens de Commissie Verdaas om programmatische sturing en de kunst om met dynamiek om te gaan.

De commissie constateerde ook dat de partijen binnen het programma verschillende rollen hebben.

De provincie is eigenaar van een aantal gronden, maar doet ook de beoordeling van projecten. Daarbij zijn Het Flevo-Landschap (SFL) en Staatsbosbeheer (SBB) grondeigenaren en tegelijkertijd initiatiefnemer van diverse projectvoorstellen. De gronden zijn kadastraal eigendom van SBB (171 ha), SFL (477 ha) en provincie Flevoland (132 ha) en vormen het grootste deel van het vermogen van het programma. De terreinbeherende instanties hebben zich dan ook gecommitteerd aan het proces en brachten hun grondposities in ten behoeve van het programma, waarmee een programmavermogen (grond en geld) ontstond van circa €105 miljoen, dat verdeeld werd onder de positief beoordeelde projectvoorstellen. De Commissie Verdaas adviseerde de provincie om SBB en SFL te ontzorgen op het grondspoor door middel van een governance (structuur) waarbij zij in hun rol van initiatiefnemer kunnen blijven. De provincie heeft hieraan met de oprichting van de zogenaamde grondtafel en managementtafel invulling gegeven.

Naast het advies voor een programmatische sturing en het gaande houden van de dynamiek in het programma adviseerde de Commissie Verdaas om coöperaties op te richten waarvan initiatiefnemers, zeker die met elkaar in zee gaan, lid worden om de continuïteit en de samenhang te borgen. Vroeg in het proces bleek de samenwerkingsbereidheid nog niet erg groot en waren de projectindieners over het algemeen terughoudend met betrekking tot samenwerkingsvormen. Formele gebiedscoöperaties zoals beoogd door de Commissie Verdaas zijn daardoor niet tot stand gekomen. Wel is er later in het proces op informelere wijze in een aantal gebieden intensieve samenwerking tot stand gekomen.

3.3 Het uitwerken van de projecten

In het plan van aanpak Nieuwe Natuur dat bij de start van het programma werd voorgelegd en goedgekeurd, werd de te volgen aanpak in de eerste fase van het programma beschreven, van uitvraag tot en met het beoordelen van en besluiten over de ingediende projectideeën. De wijze waarop de geselecteerde ideeën verder moesten worden uitgewerkt tot realiseerbare natuurprojecten was bij de start van het programma nog niet vastgelegd, omdat toen nog niet bekend was hoe de oogst van de uitvraag eruit zou zien. Toen het Provinciale Statenbesluit over de honorering van de projecten was genomen, werd duidelijk met welke spelers het programma Nieuwe Natuur in het vervolgproces te maken had en is gestart met het formuleren van een werkwijze.

3.3.1 Aanpak planuitwerking

Twee belangrijke markeringen in de planuitwerking zijn:

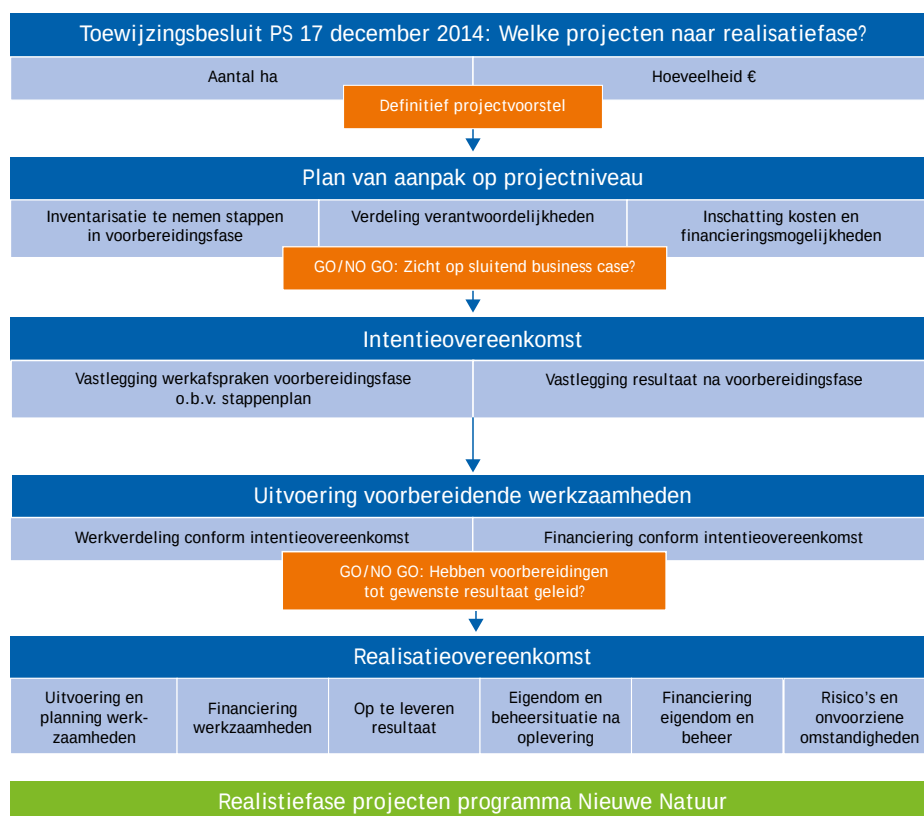
- de intentieovereenkomst ten behoeve van vrijval van het voorbereidingsbudget, en
- de realisatieovereenkomst ten behoeve van vrijval van het uitvoeringsbudget.

Deze vormden de leidraad voor de programma-aanpak in de planuitwerkingsfase van het programma.

Tijdens de uitwerking van de plannen is de projectindieners gevraagd inzicht te geven over de voortgang. Daarbij werd gestuurd op aspecten die zicht gaven op de handhaving van de kaders van het programma, zoals die bij de start van het programma zijn vastgesteld. Dezelfde aspecten maakten deel uit van de realisatieovereenkomsten en van de halfjaarlijkse voortgangsrapportages op projectniveau. Zo heeft de provincie de regie op de uitwerking van de projectideeën gehouden, zonder daarbij op de stoel van de projectindieners te gaan zitten.

Planning

Provinciale Staten hebben de wens uitgesproken dat de Nieuwe Natuur-projecten tenminste eind 2019 met de uitvoering zijn gestart. Dat betekent dat op dat moment alle procedures moeten zijn doorlopen die nodig zijn om de schep in de grond te mogen zetten. Voor het doorlopen van vergunningstrajecten en eventuele bestemmingsplanprocedures (inclusief een eventuele gang naar de Raad van State) moet in het minst gunstige geval rekening worden gehouden met een doorlooptermijn van twee jaar.

Figuur 2: Aanpak planuitwerking

Daarom is met Provinciale Staten in eerste instantie afgesproken dat uiterlijk eind 2017 de uitgewerkte projectplannen en businesscases beschikbaar moesten zijn, zodat de realisatieovereenkomsten getekend konden worden. De provincie heeft hier in de contacten met de projectindieners steeds actief op gestuurd en het planningsaspect in de voortgangsrapportages expliciet meegenomen bij de analyse van de voortgang op projectniveau.

3.3.2 Intentie- en realisatieovereenkomsten

De brede uitvraag van de provincie om ideeën voor nieuwe natuur in te dienen heeft geleid tot een brede respons. De variëteit aan plannen was groot en de diversiteit in het type indieners eveneens. Zowel burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven als gemeenten en natuurorganisaties dienden plannen in. Die diversiteit had ook z'n weerslag op (voor-)financieringsmogelijkheden van de projecten; particuliere initiatiefnemers hebben doorgaans een andere financiële positie dan (natuur- of overheids)organisaties.

Financiële bijdrage aan projectvoorbereidingen:
intentieovereenkomst

Omdat het voor de projecten gereserveerde programmakapitaal pas beschikbaar werd gesteld bij het aangaan van een realisatieovereenkomst, zou het extern inhuren van expertise om tot een goede planuitwerking te komen, door de projectindieners zelf voorgefinancierd moeten worden. Met name voor particuliere projectindieners was dat een hoge drempel.

Om tegemoet te komen aan de financieringsbehoefte van de projectindieners in deze voorbereidende fase, heeft de provincie per project een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld.

Om dit voorbereidingsbudget beschikbaar te krijgen, moest de projectindieners een plan van aanpak voor zijn voorbereidende werkzaamheden ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten voorleggen. Bij positieve beoordeling en zicht op een sluitende businesscase voor het project werd een intentieovereenkomst afgesloten tussen de provincie en de projectindieners. Daarin werden afspraken over de te nemen stappen, activiteiten, verantwoordelijkheden en financiering in de voorbereidende fase vastgelegd. Daarmee werd het voorbereidingsbudget aan de projectindieners beschikbaar gesteld.

Financiële bijdrage aan projectuitvoering:

realisatieovereenkomst

In het besluit van Provinciale Staten om 22 projecten

de kans te bieden om binnen het programma Nieuwe Natuur tot realisatie te komen, werd tevens opgenomen welke programmamiddelen werden gereserveerd voor het beschikbaar krijgen van grond, aanleggen van de natuur en het beheer voor tien jaar na oplevering van het project. Om deze middelen daadwerkelijk beschikbaar te krijgen, moesten de projectindieners een volledig uitgewerkt projectplan en bijbehorende sluitende businesscase ter goedkeuring voorleggen aan Gedeputeerde Staten. Wanneer Gedeputeerde Staten op basis van deze stukken oordeelden dat het project haalbaar en betaalbaar was, zou dat leiden tot een realisatieovereenkomst. Daarna konden de voor het project gereserveerde middelen conform de (geactualiseerde en door Provinciale Staten geaccordeerde) toewijzings tabel, aan de projectindieners beschikbaar worden gesteld.

3.3.3 Andere rollen en grond

De provincie kreeg te maken met een heel divers gezelschap van projectindieners, bij wie de kennis van en ervaring met het realiseren van natuurprojecten uiteen lag; bij een terreinbeherende organisatie als Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten is die kennis logischerwijs groter dan bij een natuur-enthousiaste burger.

De projectindieners kregen in de planuitwerkingsfase, die startte na het toewijzingsbesluit, een nieuwe rol. Ze moesten hun ingediende, vaak nog ruwe ideeën vertalen naar een beoogd eindresultaat en bepalen welke stappen doorlopen moesten worden om tot dit resultaat te komen; projectindieners werden projectleiders.

Voor de initiatiefnemers bleek het uitwerken van een mooi projectidee nogal eens een grotere uitdaging dan op voorhand gedacht, met soms onvoorziene consequenties. En de diverse initiatiefnemers hadden in hun rol als projectleiders voor hun natuurprojecten in zeer uiteenlopende mate ondersteuningsbehoeften. De provincie stelde daarom accounthouders aan: vaste contactpersonen uit het programmateam Nieuwe Natuur die waar dat nodig of wenselijk bleek de projectindieners ondersteunden in het proces van natuurrealisatie. Daarbij werd allereerst gestimuleerd om tussen de projectindieners onderling kennis en ervaring uit te wisselen (bijvoorbeeld via het platform Nieuwe Natuur, zie bijlage 3). Waar dat niet volstond, werd bekeken of de benodigde ondersteuning vanuit de provinciale organisatie kon worden geleverd of dat er extern expertise moest worden ingeschakeld.

Daarmee veranderde de aanvankelijke provinciale rol van aanjagen, enthousiasmeren en beoordelen in deze fase meer in een faciliterende. Ook de politieke rol werd anders. Voor de besluitvorming over de dagelijkse gang van zaken in het programma, zoals het aangaan van (financiële) verplichtingen met de projectindieners en andere betrokkenen bij het programma, stonden Gedeputeerde Staten primair aan de lat voor zover het besluiten betroffen die binnen de programmakaders genomen konden worden. Alleen ontwikkelingen buiten de kaders van het programma werden ter beoordeling aan Provinciale Staten voorgelegd.

Grond

Om natuur te kunnen realiseren, moet de beoogde grond in de juiste handen zijn. Wanneer dat in de uitgangssituatie niet het geval was, moest de grond 'op de juiste plek' worden gekregen via grondruil of het elders verkopen en op de goede plek weer aankopen van percelen. Het grondvraagstuk was in veel projecten een uitdagende puzzel. Veel grond in Flevoland is in bezit van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB), dat vroegtijdig kenbaar maakte voor de grondonderhandelingen voor het programma Nieuwe Natuur alleen zaken te willen doen met provincie Flevoland als gespreks- en onderhandelingspartner. De provincie heeft daarmee, meer dan oorspronkelijk de bedoeling was, een actieve rol gespeeld in het grondafstemmings- en verhandelingsproces met RVB. In de beoordeling

van de voortgang van het programma heeft het grondaspect steeds een belangrijke rol gespeeld, zowel op programmaniveau als bij de analyse van de haalbaarheid van de individuele projecten.

3.3.4 Draagvlak, samenwerking en integrale planuitwerking

Projectindieners dienden zelf het draagvlak voor hun projecten te organiseren oftewel hun omgeving te betrekken bij planuitwerking. Bij het aangaan van de realisatieovereenkomsten gold als criterium dat de projectindieners aannemelijk kon maken dat hij zich voldoende heeft ingespannen om de omgeving zorgvuldig te informeren over het projectplan, de omgeving de mogelijkheid had geboden hierop feedback te geven en deze feedback waar mogelijk had meegenomen in de planuitwerking.

In geen enkel project bleek er sprake te zijn van aanzienlijke weerstand, in een enkel geval was er sprake van weerstand bij een select gezelschap. De provincie heeft in het geval van conflictsituaties het proces van hoor en wederhoor gefaciliteerd. Een op deze manier zorgvuldig doorlopen communicatieproces met de omgeving leidde in vrijwel alle gevallen tot voldoende draagvlak in de omgeving. Daar waar dat niet het geval is, blijft voor bezwaarmakers de mogelijkheid de nog te doorlopen ruimtelijke of vergunningsprocedure aan te grijpen om hun bezwaren kenbaar te maken.

Het is dan aan het bevoegd gezag (de betrokken gemeente die de ruimtelijke of vergunningsprocedure behandelt) of de Raad van State in het geval bezwaar werd gemaakt tegen de uitspraak van het bevoegd gezag, om een oordeel te vellen of en zo ja op welke manier het plan moet worden uitgevoerd.

Na de besluitvorming eind 2014 zijn de projectindieners in eerste instantie ieder voor hun eigen projectidee aan de slag gegaan met de planuitwerking. Omdat een groot aantal projectindieners in de buurt van Almere of specifiek, in het Oosterveldgebied bij Almere natuur wilden realiseren, was ook onderlinge afstemming tussen de betreffende projectindieners van belang. De provincie stuurde daarbij op een integrale planuitwerking voor de gebieden Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid. Om de samenwerking te initiëren, heeft de provincie een extern bureau ingezet, dat verschillende bijeenkomsten heeft georganiseerd. Hoewel de toenadering tussen projectindieners oorspronkelijk stroef verliep, hebben de zogenoemde ‘kettingen en kralen’ in zowel Eemvallei-Zuid als Noorderwold-Eemvallei elkaar zodanig weten te vinden dat er een gezamenlijke planuitwerking is ontstaan.

3.4 Juridische zaken

Uiteraard speelt in een complex programma als Nieuwe Natuur diverse wet- en regelgeving een rol. Het programma Nieuwe Natuur geeft invulling aan een plaatselijke opgave met een maatschappelijk doel. Natuurbeheer kan hierbij juridisch mogelijk als economische activiteit worden aangemerkt en het verstrekken van overheidsmiddelen kan daarmee onder de staatssteunregeling vallen. Daarom zijn alle tot realisatie uitgewerkte projecten getoetst op mededinging en (ongeoorloofde) staatssteun.

Mededinging

Omdat er een brede uitvraag is gedaan, is iedereen die dat wilde in de gelegenheid gesteld om te participeren in het programma. Vanwege de openbaarheid van deze procedure is er geen situatie ontstaan van marktverstoring, oneerlijke concurrentie of onrechtmatige bevoordeling.

Staatssteun

Voor alle toegewezen middelen geldt dat er sprake is van duidelijke (tegen-)prestaties. Deze prestaties zijn objectief en transparant bepaald door middel van open begrotingen en objectieve taxaties door

deskundigen. Op voorhand lijkt er dan ook geen sprake te zijn van staatssteun.

Bij een aantal projecten is er sprake van een vergoeding aan de initiatiefnemer in verband met waardevermindering van het eigendom; de bestemming van het perceel veranderde immers in de bestemming natuur. Deze schadeloosstelling betreft geen staatssteun.

In sommige projecten is sprake van bedrijfsmatige activiteiten. Om het beheer van de nieuwe natuur duurzaam te bekostigen, zijn immers inkomstenbronnen (nieuwe verdienmodellen) nodig. De ingeschatte opbrengsten uit de activiteiten maken onderdeel uit van de businesscase van het project. De middelen die vanuit het programma Nieuwe Natuur aan de projecten zijn toebedeeld, worden niet ingezet voor de bedrijfsmatige activiteiten. Desalniettemin zijn, om resterende risico's ten aanzien van ongeoorloofde staatssteun te vermijden, de activiteiten in het kader van natuurrealisatie aangemerkt als Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB). Zo worden de projectindieners beschermd: zij zijn hiermee boven de twijfel verheven dat zij staatssteun ontvangen, omdat de DAEB-status betekent dat de betreffende activiteiten in het algemeen economisch belang zijn en dat voor de uitvoering daarvan overheidsmiddelen ontvangen mogen worden.

Het realiseren en exploiteren van de nieuwe natuurgebieden is niet rendabel. Toch kan in een project op een zeker moment het exploitatie-tekort lager blijken te zijn dan vooraf begroot, bijvoorbeeld omdat de opbrengsten hoger uitvallen dan vooraf verwacht. De consequentie van de DAEB-aanwijzing is dan dat het positieve begrotingsverschil in mindering wordt gebracht op de toegekende bijdragen.

De bedrijfsmatige activiteiten binnen de Nieuwe Natuurprojecten zijn per project specifiek onderzocht en vóór ondertekening van de realisatieovereenkomst getoetst aan de wet- en regelgeving met betrekking tot mededinging en staatssteun. Deze toetsen zijn uitgevoerd door een staatssteunjurist van de provincie Noord-Holland. Alle projecten zijn akkoord bevonden, waardoor de realisatieovereenkomsten getekend konden worden.

3.5 Communicatie

De rol van communicatie veranderde mee met de fasering van het programma. Waar de focus van het programma in de beginfase lag op het uitnodigen van een zo groot mogelijk Flevolands publiek om met ideeën te komen, verschoof deze in de fase van planuitwerking naar het informeren over de voortgang van het programma en de projecten daarbinnen, en het extern positioneren van de vernieuwende aanpak van het programma. Door deze uiteenlopende communicatiedoelen is de inzet van communicatie in de verschillende fasen ook uiteenlopend geweest.

Eerste fase: uitvraag en beoordeling ingediende ideeën (2013-2014)

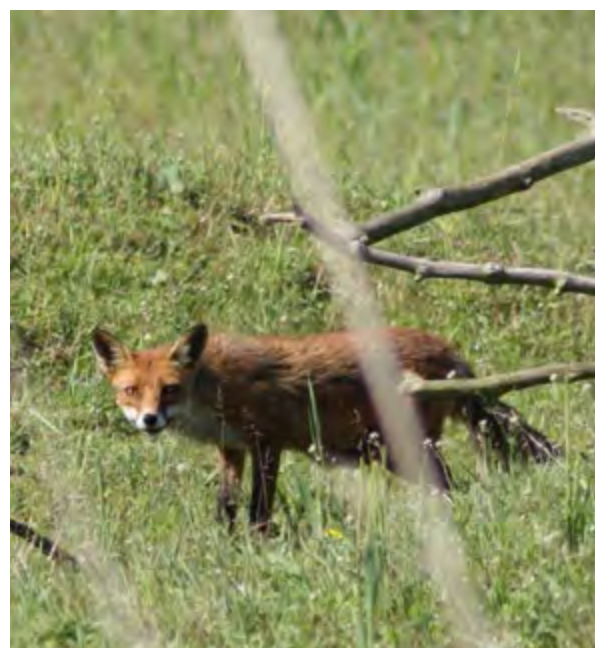
In de eerste fase van het programma heeft communicatie een belangrijke rol gespeeld. De focus lag op het breed bekend maken dat de provincie Flevoland ging starten met een bottom-up programma voor het aanleggen van nieuwe natuur, waarbij een ieder daarvoor ideeën kon aandragen en wensen kenbaar kon maken. De communicatie was vooral wervend en met name bedoeld om aan te zetten tot actie (het indienen van een idee of plan). Uiteraard werd ook breed gecommuniceerd over de resultaten van de oproep aan de maatschappij en over de wijze waarop uit de ingediende ideeën een selectie is gemaakt.

De focus lag op online communicatie, via website, Twitter en Facebook. Omroep Flevoland heeft in zestien afleveringen van het programma Natuurlijk Flevoland aandacht besteed aan een aantal projecten. Verder zijn er een flyer, poster en presentatiematerialen ontwikkeld.

Tweede fase: voortgangsgesprekken (2015 - medio 2018)

Vroeg in het programma is afgesproken dat provincie Flevoland, in lijn met het bottom-up karakter van het programma, niet verantwoordelijk is voor de communicatie over proces en voortgang van de binnen het programma gehonoreerde projecten, noch voor de communicatie die nodig is om het benodigde draagvlak voor deze projecten te verkrijgen. Deze taak is nadrukkelijk belegd bij de initiatiefnemers, wiens rol na honorering van de projecten veranderde in die van projectleider. In de rol van facilitator en programmaregisseur is provincie Flevoland wel verantwoordelijk voor de communicatie over de voortgang van het programma in zijn geheel en de positionering van en draagvlak voor het programma in de brede zin van het woord.

De tweede fase startte na de besluitvorming door Provinciale Staten over de ingediende projectideeën, die op 17 december 2014 plaatsvond. De focus in deze nieuwe fase van het programma lag op het faciliteren van de projectindieners en onderzoeken van de wijze waarop de door hen ingediende projectinitiatieven gerealiseerd zouden kunnen worden binnen de kaders die Provinciale Staten aan het programma Nieuwe Natuur hebben gesteld. Deze fase kenmerkte zich door een 'interne' gerichtheid; voor communicatie een lastige fase, omdat er veel 'van achter de tekentafel' gebeurde. De voortgang speelde zich vooral af op papier, op procesniveau, in het gebied was nog maar weinig te zien.

De communicatie-inspanningen richtten zich in deze periode op het informeren van het brede publiek over de voortgang van het programma, het aanvullend informeren van Provinciale Staten over relevante programmamijlpalen en besluiten van Gedeputeerde Staten met financiële consequenties, alsmede het faciliteren van onderlinge communicatie tussen de projectindieners.

3.5.1 Profilerings van het programma Nieuwe Natuur

Niet alleen binnen de provincie, maar ook daarbuiten was er aandacht voor de aanpak en resultaten van de vernieuwende werkwijze binnen het programma Nieuwe Natuur. Naarmate het programma vorderde en er meer inzicht ontstond in de praktijk van deze nieuwe aanpak, is de belangstelling voor het programma toegenomen.

Op landelijk niveau wordt de provincie Flevoland genoemd als één van de voorbeeldprojecten van succesvolle invulling van de visie van het Rijk om 'natuur op uitnodiging' te realiseren. De provincie ziet een rol om de opgedane ervaringen te delen met mede-overheden en met kennis- en onderwijsinstellingen die zich bezighouden met natuurvraagstukken en vraagstukken over de (veranderende) rol van overheden in de samenleving. De provincie wordt steeds

meer gevraagd om een toelichting te geven op de aanpak van het programma en zoekt ook zelf actief naar mogelijkheden om ervaringen te delen en kennis uit te wisselen.

Er worden vanaf 2016 dan ook regelmatig presentaties en lezingen gegeven over de aanpak en ervaringen met betrekking tot het programma Nieuwe Natuur, zoals tijdens het vak-evenement Ecologica in 2017, of tijdens het AOG-evenement Laissez-faire democratie, dat in het voorjaar van 2018 plaatsvond in het provinciehuis. Daarnaast is een aantal artikelen geplaatst in relevante magazines (bijvoorbeeld Binnenlands Bestuur en ROm, een vakblad voor Ruimtelijke Ordening) en is er interesse getoond vanuit onderwijsinstellingen zoals de Rijksuniversiteit Groningen. Ook leverden verschillende projectindieners vanuit hun eigen projectactiviteiten een bijdrage aan de positionering van het programma Nieuwe Natuur, bijvoorbeeld tijdens de veelvuldige bedrijfsbezoeken die Ben Barkema op het erf van zijn Natuurboerderij G38 faciliteert en door middel van de artikelen die Stichting Voedselbosbouw publiceert over de aanstaande voedselbossen in Eemvallei-Zuid.

Zie bijlage 3 voor gedetailleerde informatie inzake het communicatiebeleid, waaronder het Platform Nieuwe Natuur (conform motie 1661723).

TER AFSLUITING

Begin juli 2018 hebben Gedeputeerde Staten besloten om de laatste realisatieovereenkomst van de in 2014 toegekende projecten te ondertekenen. Dit heeft op 10 september plaatsgevonden met de ondertekening van de realisatieovereenkomst voor Oostkant Dronten. Daarmee hebben alle nog lopende projecten van het programma Nieuwe Natuur de realisatiefase bereikt.

In deze fase zijn de activiteiten vooral gericht op de (verdere voorbereiding van de) uitvoering op locatie en oplevering van de projecten. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij de project-indieners.

Besluitvorming

Waar projecten nog in afwachting zijn van besluitvorming (bijvoorbeeld bestemmingsplanwijzigingen), betreft het besluiten die buiten de verantwoordelijkheid van de provincie plaatsvinden. Alleen in en rond het Oosterwoldgebied in zuidelijk Flevoland, waar de planuitwerking en uitvoering van de Nieuwe Natuurprojecten Noorderwold-Eemvallei en Eemvallei-Zuid gefaseerd plaatsvindt, is nog nadere besluitvorming van Gedeputeerde Staten aan de orde. Daarbij is de inschatting dat op dit moment een deel van de hectares in het project Eemvallei-Zuid niet gerealiseerd kan worden als gevolg van het niet kunnen verwerven van de benodigde gronden. De financiële consequenties daarvan zijn op dit moment nog niet in te schatten. Staatsbosbeheer verkent de omvang van de resterende opgave; de verwachting is dat er over de situatie Eemvallei-Zuid rond het eind van 2018 meer duidelijkheid is.

Geld en grond

De realisatie van zeventien Nieuwe Natuurprojecten met een realisatieovereenkomst kan, op basis van de huidige informatie, met de voor het programma beschikbare middelen tot stand komen. Het overgrote deel van het programmakapitaal bestond uit grond, dat via de programmapartners aan het programma beschikbaar is gesteld. Alle grond die is ingebracht in het programma is, na effectuering van de in de realisatieovereenkomsten gemaakte afspraken, volledig ingezet ten behoeve van natuurrealisatie in Flevoland.

De financiële middelen waarover het programma de beschikking heeft, zijn naar verwachting voldoende om de uitvoering van de projecten in

de komende jaren te voltooien. Er is op peildatum 31 juli 2018 € 11,2 miljoen van het beschikbaar gestelde programmakapitaal niet gekoppeld aan de realisatie van de projecten. De inschatting is dat hiervan € 8,1 miljoen gereserveerd moet worden om onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase van de projecten op te vangen. Het nog beschikbare kapitaal van € 11,2 miljoen is op basis van de stand van zaken op de peildatum in ieder geval voldoende om de risicoinschatting af te dekken.

Toekomstige rol provincie

De komende jaren zal op diverse locaties in Flevoland nieuwe beleefbare natuur ontstaan; natuur voor en door Flevolandse. Vooral de projecten rond Oosterwold in zuidelijk Flevoland vragen om voortzetting van de programmatische aanpak van het programma Nieuwe Natuur. De rol van de provincie in andere projecten verandert van initiator en facilitator van een bottom-up natuurrealisatieproces naar die van contractmanager. Daarbij moet vooral worden toegezien op de uitvoering van de afspraken die zijn opgenomen in de realisatieovereenkomsten. De provincie krijgt een monitoren taak met betrekking tot de natuurrealisatie en het daarop volgende beheer van de natuur die binnen deze projecten ontstaat.

BIJLAGE 1 - MEETLAT PROGRAMMA NIEUWE NATUUR

Criterium	Deelaspecten
Belevingswaarde	1. In welke mate levert het project beleefbare, functionele en inpasbare natuur op? (drie van de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving) 2. In welke mate heeft het project waarde voor dagrecreatie of verblijfsrecreatie of biedt het kansen voor economische ontwikkelingen? 3. Hoe groot is de afstand van het project tot stedelijk gebied of grote toeristische voorzieningen? (>10km draagt minder bij dan <2 km)
Ecologische waarde	4. In welke mate draagt het project bij aan de versterking van de EHS, het bereiken van internationale natuurdoelstellingen, het bevorderen van de biodiversiteit en/of het robuuster maken van de Flevolandse natuur? (de vierde kijkrichting van het Planbureau voor de Leefomgeving: vitale natuur) 5. In welke mate draagt het project bij aan het realiseren van het Flevolandse natuurbeleid? 6. In welke mate en op welke wijze worden met het project bestaande natuurcompensatieverplichtingen ingevuld?
Multiplier	7. In welke mate is sprake van een multiplier op de vanuit het programma in te zetten hectares? Dit kan gaan om extra hectares, maar ook om extra financiële ruimte voor inrichting. 8. In welke mate draagt het project naast natuurwaarden ook bij aan de integrale ontwikkeling van andere beleidsterreinen zoals landbouw, recreatie, water, cultuur?
Zekerheid	9. In welke mate is sprake van maatschappelijke betrokkenheid bij en maatschappelijk draagvlak voor het project? 10. Hoe zeker is het dat het project binnen vijf jaren kan worden uitgevoerd? 11. In welke mate is het plan faseerbaar of aanpasbaar indien een onderdeel niet uitvoerbaar blijkt te zijn? 12. In welke mate is sprake van juridische of financiële risico's of onzekerheden?

BIJLAGE 2 - STATUS VAN DE PROJECTEN PER 31 JULI 2018

PROJECTEN

1. URKERVELD	15 b. SPEELWILDERNIS
3. NIEUWE NATUUR BIJ SCHOKLAND	15 d. LUIERPARK
6. RUIMTE EN LUCHT VOOR NATUUR	15 e. KROONBOS
8. OOSTKANT DRONTEN	16. KOP VAN HET HORSTERWOLD
8a. LANDGOED VOSSEMEER	16a. GEITENBOERDERIJ MET RESTAURANT
8b. LANDGOED WILDRIJCK	17. NOORDERWOLD-EEMVALLEI
9. NATUUR OP G38	17 a. VIERKANTE METER NATUUR
10. SWIFTERPARK	18. PIONIERNATUUR
12. OOSTVAARDERSPLASSENGBIED	19. NATUURBOERDERIJ VLIERVELDEN
15. EEMVALLEI-ZUID	21. HARDERBOS EN HARDERBROEK VERBONDEN
15 a. VOEDSELBOSSSEN	22. GOUDEN RANDEN LANGS PAMPUSHOUT

Figuur 3: Overzichtskartje met projecten

(1) Urkerveld

Initiatiefnemer: Gemeente Urk en Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

In 2014 heeft de gemeente Urk samen met stichting Het Flevo-landschap (SFL) het Nieuwe Natuur-projectvoorstel Urkerveld ingediend. Het plangebied ligt op een snijpunt van bos, agrarisch gebied en het IJsselmeergebied. Het doel van het project is het ontwikkelen van een toegankelijk en beleefbaar natuurgebied dat als overgangszone funktioneert tussen het Urkerbos, de IJsselmeerdijk en het open agrarisch gebied. Na uitvoering van de werkzaamheden ontstaat een goede overgang en afronding van het Urkerbos, een betere diversiteit en mogelijkheden voor flora en fauna en het beleven van deze natuur. Het nieuw aan te leggen fietspad wordt aan de oostzijde aangesloten op het fietspad bij de Vormtweg en aan de westkant op de Westermeerdijk middels een dijkovergang. Hierdoor ontstaat een mooie recreatieve ontsluiting. De totale oppervlakte van het plangebied voor Nieuwe Natuur Urkerveld bedraagt 28,7 ha.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Het projectvoorstel is in januari 2018 uitgewerkt in een planuitwerking en een businesscase conform

intentieovereenkomst en daarmee passend binnen het Nieuwe Natuur-besluit d.d. 17 december 2014 en het vigerend beleid. Op 20 februari 2018 hebben SFL, provincie en gemeente Urk de realisatieovereenkomst 'Urkerveld' ondertekend. Hiermee is het project in uitvoering gegaan. SFL voert regie op het project en werkt aan de detailinvulling van het definitief ontwerp en bestektekeningen. Dit vormt de basis voor het starten van de ruimtelijke procedure voor het wijzigen van het bestemmingsplan.

Grond en financiën

Het aangaan van de realisatieovereenkomst leidt niet tot betaling door de provincie, omdat de Nieuwe Natuur-bijdrage ten laste is gebracht van het vermogen in grond wat bij SFL in eigendom is. De benodigde grond is in bezit van SFL en de benodigde middelen voor inrichting en beheer worden verkregen door verkoop van ruilgronden door SFL. SFL is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project, inclusief de regie voor de aanleg van het fietspad en ook (financieel) aanspreekpunt voor de provincie.

Gemeente Urk is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van maximaal € 130.000,- voor de aanleg van een fietspad door het plangebied, inclusief de aansluiting op de bestaande (fiets-) infrastructuur.

De gemeente Urk draagt tevens zorg voor het beheer en onderhoud van het fietspad.

De kans bestaat dat de gelden die voor de aanleg van het fietspad beschikbaar zijn gesteld door gemeente Urk niet toereikend zijn. Gemeente Urk zal in afstemming met SFL subsidiemogelijkheden verkennen om alsnog een gewenste robuuste dijkopgang te kunnen realiseren.

Draagvlak

Rond het plangebied wonen enkele burgers en in de nabijheid liggen enkele agrarische erven. In de loop van voorbereidingsfase van het project is met diverse direct omwonenden contact geweest en is er een algemene inloop voor geïnteresseerden gehouden. Vooralsnog lijkt het project op voldoende draagvlak te kunnen rekenen.

Juridisch/planologisch

Het in te richten Urkerveld ligt op het grondgebied van gemeente Noordoostpolder en dient een plek te krijgen in het bestemmingsplan Landelijk gebied Noordoostpolder. Daarbij wordt verzocht tot het wijzigen van de bestemming van het projectgebied naar de bestemming natuur, waarbij extensief

agrarisch medegebruik alleen is toegestaan voor zover de instandhouding en ontwikkeling van landschaps- en natuurwaarden niet onevenredig worden aangetast. De gemeente Noordoostpolder is bereid te ondersteunen in het planologisch traject en heeft middels een brief haar principe-uitspraak voor medewerking aan dit traject bevestigd. Het Urkerveld komt overigens mogelijk als gevolg van gemeentelijke herindeling in de toekomst op het grondgebied van gemeente Urk te liggen.

Planning

De ondertekening van de realisatieovereenkomst heeft de weg vrij gemaakt voor de gedetailleerde invulling van het definitief ontwerp. Gestreefd wordt om de ruimtelijke planprocedure te starten in het najaar van 2018. De verwachting is dat medio 2019 het gebied conform het definitief ontwerp kan worden ingericht en in beheer genomen. Oplevering van het project vindt plaats nadat de inrichtingswerkzaamheden zijn afgerond. Daarna wordt het gebied opengesteld voor publiek. Oplevering vindt vóór 31 december 2020 plaats.

(3) Nieuwe natuur bij Schokland

Initiatiefnemer: Gemeente Noordoostpolder en Het Flevo-landschap (SFL)

Projectbeschrijving

Het zuidelijke rivierduingebied van het Werelderfgoed Schokland is aangewezen als gebied waar de archeologische waarden behouden dienen te worden. Door de inklinking van het veen- en kleipakket, het landbouwkundige gebruik en doordat, onder invloed van zuurstof, het organische materiaal oxideert, worden deze archeologische waarden bedreigd. In 2014 is door gemeente Noordoostpolder en SFL een projectvoorstel bij het programma Nieuwe Natuur van provincie Flevoland ingediend om aan de zuidkant van het voormalig eiland Schokland (beleefbare) natuur in te richten waarmee tegelijk de archeologische waarden behouden blijven. Met de beschikbare publieke middelen (waaronder die uit programma Nieuwe Natuur) kan er een omvangrijk toegankelijk natuurgebied ontstaan (211 ha) en kan de grondwaterstand zodanig worden verhoogd dat de archeologische resten bewaard en beschermd blijven. Door vernatting van de bodem kunnen de archeologische waarden worden beschermd. Door ontwikkeling van natte natuur wordt het knelpunt tussen archeologie en landbouw weggenomen en worden kansen benut voor natuur, economie en recreatie.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

De initiatiefnemers hebben in juni 2018 een complete planuitwerking inclusief businesscase opgesteld en aangeboden. Provincie Flevoland, gemeente Noordoostpolder en SFL hebben op 10 juli 2018 de realisatieovereenkomst ondertekend. Hiermee is het project in de uitvoeringsfase gekomen.

Grond en financiën

Naast de bijdrage vanuit het programma Nieuwe Natuur (ca € 10,3 miljoen, bestaande uit ruilgronden in eigendom van SFL) is financiering toegezegd voor de uitvoering van het project door de initiatiefnemers (€ 2,5 miljoen), het ministerie van OCW (€ 12 miljoen) en waterschap Zuiderzeeland (€ 0,25 miljoen). Daarnaast hebben de initiatiefnemers een verzoek gedaan voor een bijdrage uit de Zuiderzeelijn-gelden voor € 2,5 miljoen. De provincie heeft verder een bijdrage toegezegd voor archeologie van € 50.000,-. In de realisatieovereenkomst staat wat te doen met de situatie waarin de omstandigheden na ondertekening

van de realisatieovereenkomst zodanig wijzigen, dat van initiatiefnemers in redelijkheid niet meer gevergd kan worden dat zij de afspraken in de overeenkomst geheel of gedeeltelijk nakomen. Het niet kunnen verkrijgen van gronden of het uiteindelijk niet verkrijgen van toegezegde middelen kunnen dergelijke omstandigheden zijn.

Het overgrote deel van de gronden in het gebied is nog agrarisch in gebruik en dient verkregen te worden. In de businesscase is een bedrag opgenomen om de benodigde gronden (en eventueel erven) te kunnen kopen. Er is nog geen definitieve zekerheid over de beschikbaarheid van de benodigde gronden. SFL is verantwoordelijk voor de grondverwerving. SFL en gemeente Noordoostpolder zijn verantwoordelijk voor het risicomanagement voor het project.

Draagvlak

Binnen en rond het plangebied zijn diverse agrarische bedrijven actief. De uitvoering van het project heeft gevolgen voor en kan kansen bieden aan de betrokken agrarische bedrijven. De betrokkenen in en rondom het gebied worden vanuit diverse invalshoeken betrokken, onder meer vanuit het peilbesluit van het waterschap, de bestemmingswijziging door de gemeente en de grondverwerving door SFL. De initiatiefnemers stellen hiervoor een integraal communicatieplan op.

Juridisch/planologisch

De gemeente Noordoostpolder heeft op 5 februari 2018 een positief besluit genomen over de Integrale Gebiedsontwikkeling Schokland, waarvan het project onderdeel is. Voorafgaande aan de natuurinrichting zal de gemeente een bestemmingsplanwijziging in procedure brengen, gericht op het wijzigen van de bestemming van het projectgebied naar de bestemming natuur, waarbij (extensief) agrarisch medegebruik alleen is toegestaan voor zover de instandhouding en ontwikkeling van landschaps-, natuur- en archeologische waarden niet worden aangetast.

Planning

Voorzien is dat de procedures voor het wijzigen van het bestemmingsplan en het aanpassen van het watersysteem (GGOR, grond- en oppervlaktewater regime) medio het vierde kwartaal van 2018 kunnen worden opgestart en in het voorjaar van 2020 kunnen worden afgerond. Daarna kunnen de diverse vergunningen worden aangevraagd en kan de realisatie plaatsvinden.

(8) Oostkant Dronten

Initiatiefnemer: Gemeente Dronten

Projectbeschrijving

Gemeente Dronten wil met het project Oostkant Dronten een bottom-up gebiedsontwikkeling aan de oostkant van Dronten bewerkstelligen waarbij nieuwe natuur wordt ontwikkeld, mogelijkheden voor recreatieve ontwikkelingen worden vergroot en agrarische structuurverbetering plaatsvindt. Vanuit het programma Nieuwe Natuur is een agrarisch bedrijf (Tarpanweg 6 in Swifterbant, inclusief erf en opstallen) beschikbaar gesteld om de grondmobiliteit op gang te brengen. Samen met Staatsbosbeheer is op basis hiervan het projectvoorstel verder uitgewerkt en is een integrale projectuitwerking opgesteld waarbij in twee deelgebieden in totaal circa 70 ha nieuwe natuur wordt gerealiseerd. Bij de planuitwerking is gebleken dat de plannen voor landgoederen Wildrijck (8b) en Vossemeer (8a) niet realiseerbaar zijn binnen dit project.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Gemeente Dronten heeft samen met Staatsbosbeheer het voorstel geconcretiseerd en in juni 2018 een complete planuitwerking inclusief businesscase opgesteld en aangeboden. In de planuitwerking is aangetoond dat er haalbare en betaalbare natuurplannen gerealiseerd kunnen worden aan de oostkant van Dronten. Op 10 juli 2018 hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het ondertekenen van de realisatieovereenkomst. Op 10 september 2018 is de overeenkomst met gemeente Dronten en Staatsbosbeheer ondertekend. De komende maanden worden gebruikt om de gedetailleerde invulling van het inrichtingsplan op te stellen en de condities voor het verkrijgen van de gronden uit te werken.

Grond en financiën

Het overgrote deel van de gronden in het gebied heeft een agrarisch gebruik en dient nog verworven te worden. Hiervoor moeten afspraken worden gemaakt met het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het ruilbedrijf Tarpanweg is beschikbaar om overeenstemming te kunnen bereiken met RVB.

Niet alle eerder toegewezen middelen zijn opgenomen in de realisatieovereenkomst, omdat dat niet nodig was om de businesscase sluitend te krijgen. De nog niet in de realisatieovereenkomst gecombineerde middelen blijven wel gekoppeld aan het

project en kunnen worden ingezet wanneer dat voor de realisatie van het project nodig blijkt (betreft een bedrag van ca. € 180.000). Om deze middelen beschikbaar te krijgen, moet wel een aanvullend besluit door Gedeputeerde Staten worden genomen.

Draagvlak

Een bottom-up gebiedsontwikkeling is vanaf het begin het leidende principe geweest om te komen tot nieuwe natuur aan de oostkant van Dronten. Door middel van een gebiedsanalyse is het gebied - en de grondposities daarbinnen - in beeld gebracht en ingekaderd in deelgebieden. Op basis van die analyse is uiteindelijk een aantal particuliere agrarische ondernemers/eigenaren geselecteerd op basis van concrete projectideeën in het gebied. Samen met Staatsbosbeheer is op basis hiervan het projectvoorstel verder uitgewerkt en is een integrale projectuitwerking opgesteld, waarbij in totaal 74 ha nieuwe natuur wordt gerealiseerd. In augustus 2018 heeft een aantal agrariërs hun ongenoegen geuit over het proces en de communicatie over het project. Het nieuwsbericht dat er overeenstemming was bereikt over de realisatieovereenkomst Nieuwe Natuur en de onderliggende planuitwerking was voor hen reden om aandacht te vragen voor mogelijkheden om te participeren in het project. Gemeente Dronten is met hen het gesprek gestart om deze mogelijkheden nader te verkennen. De initiatiefnemers zullen in het verdere proces blijvend aandacht houden voor communicatie met de omgeving en het koppelen van concrete ideeën en kansen vanuit het gebied.

Planning

De uitvoering is deels de verantwoordelijkheid van de gemeente en deels van Staatsbosbeheer. De gemeente maakt voor haar deel afspraken met de agrariërs die uitvoering geven aan het plan.

De inrichtingsplannen en bijbehorende beheerplannen hiervoor zijn gereed. Een volgende stap in het gebiedsproces is overeenstemming verkrijgen over de wijze waarop de beoogde grond beschikbaar kan komen en het starten van de planologische procedures. Nadat er overeenstemming is met het RVB over het ruilen en pachten van projectgronden kan de bestemmingsplanprocedure worden opgestart. Naar verwachting neemt deze één tot anderhalf jaar in beslag, waarna de feitelijke levering van de gronden kan plaatsvinden van provincie naar gemeente/eigenaren. Hierna kan de inrichting gestart worden met een doorlooptijd en vergunning traject van zes tot negen maanden. Naar verwachting is het project dan eind 2020 gerealiseerd.

(9) Natuur op G38

Initiatiefnemer: Familie Barkema

Projectbeschrijving

Het melkveebedrijf van de indiener is omgevormd tot een natuurboerderij met extensief landbouwkundig medegebruik in een natuurgebied voor akker- en weidevogels. Blaarkoppen, een oud runderras, begrazen het natuurgebied. Met de opbrengsten van de kaas die van de melk van de blaarkoppen wordt gemaakt, wordt het beheer van het gebied langdurig gefinancierd. Zo kan de nieuwe natuur op lange termijn zonder inmenging van overheden zelfstandig worden beheerd.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: uitgevoerd

Medio juni 2016 is de realisatieovereenkomst met de heer Barkema ondertekend. De inrichtingswerkzaamheden passen binnen het vigerend bestemmingsplan. Dat maakte de weg vrij om voortvarend aan de slag te gaan met het project. Inmiddels is het project opgeleverd, betaald en financieel verantwoord. Voor de juridische borging van het natuurgebied wordt de bestemming momenteel gewijzigd in natuur. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is één zienswijze naar voren gebracht. De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in het plan. Het bestemmingsplan is door de raad derhalve ongewijzigd vastgesteld, overeenkomstig het ontwerp.

(10) Swifterpark

Initiatiefnemer: Familie Van Dalen

Projectbeschrijving

Het project behelst de omvorming van een voormalig gronddepot naar een toegankelijk en divers natuurgebied met een grote variatie aan plantensoorten. Het park wordt toegankelijk voor recreanten. Een beheerschuur gaat dienst doen als stalling voor het vee dat het park gaat begrazen en wordt eveneens gebruikt als educatieruimte.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Medio november 2016 is de realisatieovereenkomst met familie van Dalen ondertekend. Hierin is onder meer vastgelegd dat voor de realisatie van het project Swifterpark de onderliggende bestemming onherroepelijk wordt gewijzigd naar natuur. Voor de realisatie van Swifterpark is begin 2017 door de initiatiefnemer een aanvraag ingediend tot wijziging van het bestemmingsplan. Gemeente Dronten heeft het voorontwerp bestemmingsplan medio 2017 ter inzage gelegd. In maart 2018 is de Milieueffectrapportage goedgekeurd. De gemeente verwacht dat eind 2018 het bestemmingsplan kan worden vastgesteld, waarna de vergunningen kunnen worden aangevraagd en de inrichtingswerkzaamheden kunnen starten.

Financiën

Randvoorwaarde voor het kunnen realiseren van het project Swifterpark (en de beschikbaarstelling van

financiële middelen) is dat de onderliggende bestemming onherroepelijk is gewijzigd naar natuur. Deze randvoorwaarde is vastgelegd in de realisatieovereenkomst tussen de provincie en de familie Van Dalen.

Juridisch

Initiatiefnemer heeft begin 2017 een aanvraag bij de gemeente ingediend om het vigerende bestemmingsplan te wijzigen. Het voorontwerp bestemmingsplan Swifterbant - Swifterpark (D4011) heeft in de zomer van 2017 bij gemeente Dronten ter inzage gelegen. Er is een inspraakreactie ingediend. De gemeente heeft de beantwoording van het bezwaar in afronding en betracht zorgvuldigheid bij de stappen in de procedure. De gemeente verwacht dat eind 2018 het bestemmingsplan kan worden vastgesteld.

Onderdeel van de bestemmingsplanprocedure is het ondertekenen van een planschade-overeenkomst. De gemeente Dronten wil het risico op eventuele planschadeclaims op deze wijze geborgd hebben. Gemeente en initiatiefnemer zijn hierover in overleg.

Het Waterschap Zuiderzeeland heeft op advies van haar bezwarencommissie gesteld dat de watervergoeding alleen wordt verleend onder de voorwaarde dat er peilbuizen worden geplaatst bij de indiener om de effecten van vernatting te kunnen monitoren, waarbij het waterschap een nulmeting verricht. Hierover vindt tussen initiatiefnemer, waterschap en gemeente Dronten overleg plaats.

(12) Oostvaardersplassengebied

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project ontwikkelt Staatsbosbeheer de randen van het natuurgebied Oostvaardersplassen en maakt het beleefbaar voor recreanten. Om de randen langs het natuurgebied open te stellen, gaat Staatsbosbeheer ‘vensters’ realiseren, waardoor recreanten de mogelijkheid krijgen om van buitenaf de natuur te bewonderen, terwijl tegelijkertijd de natuur in het gebied beschermd blijft. In dit project is sprake van drie deelgebieden, namelijk Trekweg, Ibisweg Noord en Hollandse Hout.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Medio april 2018 heeft Staatsbosbeheer een integrale planuitwerking ingediend op basis van de afspraken uit de getekende intentieovereenkomst. In de planuitwerking Oostvaardersplassengebied is een ruimtelijke verbeelding en toelichting opgenomen van de voorgenomen projecten. Het gaat om 30 ha Ibisweg-Noord, 79 ha Hollandse Hout en 143,5 ha op de locaties Trekweg en Zanddepot. Hiervan wordt in het gebied ten behoeve van het programma Nieuwe Natuur 115,5 ha nieuwe natuur aangelegd en er wordt 3,0 ha mitigatie kiekendieffoerageergebied gerealiseerd. Op 9 mei 2018 is de realisatieovereenkomst Oostvaardersplassengebied ondertekend.

Grond en financiën

Er hoeven geen gronden van derden verworven te

worden. Er is derhalve geen verwervingsrisico. In de businesscase gaat Staatsbosbeheer uit van het verkrijgen van cofinanciering van derden waarover zij reeds gesprekken voert. Afhankelijk van de daadwerkelijke omvang van de te verkrijgen cofinanciering kan het zijn dat niet alle uit het programma Nieuwe Natuur toegewezen middelen ingezet worden voor de realisatie en beheer van de in de huidige planuitwerking opgenomen opgave. Afsproken is daarom dat in dat geval Staatsbosbeheer, gelet op aanbevelingen van de Commissie Van Geel, binnen vijf jaar een beroep kan doen op het resterende budget binnen het maximaal toegewezen bedrag (de Commissie Van Geel is door Gedeputeerde Staten gevraagd om een advies uit te brengen voor een nieuw beleidskader voor natuurgebied De Oostvaardersplassen). Het beschikbaar stellen van deze middelen moet passen binnen de spelregels van het programma Nieuwe Natuur, de doelstellingen van het project Oostvaardersplassengebied en eventuele aanbevelingen van de Commissie Van Geel. Voor het beschikbaar stellen van deze middelen is aanvullende besluitvorming van Gedeputeerde Staten nodig.

Draagvlak

Met diverse belanghebbenden zoals de KNNV-Lelystad (vereniging voor veldbiologie), Vogel- en Natuurwacht Flevoland, HaJé (restaurant), Rijkswaterstaat (landschapsplan A6), Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Lelystad Airport en gemeenten Almere en Lelystad is in de fase om te komen tot de planuitwerking overleg gevoerd. Genoemde partijen worden door Staatsbosbeheer blijvend betrokken in de uitvoeringfase.

(15) Eemvallei-Zuid

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer en ‘de kralen’ Voedselbossen (15a), Speelwildernis (15b) en Natuurboerderij Vliervelden (19)

Projectbeschrijving

Initiatiefnemers ontwikkelen Eemvallei-Zuid integraal als één publiek toegankelijk natuurgebied dat de komende decennia kan uitgroeien tot een ecologisch en cultuurhistorisch icoon in het landschap van Oosterveld. Het te realiseren natuurgebied is gebaseerd op de voormalige rivierloop van de Eem, met een unieke combinatie van een voedselbos, speel- en recreatiemogelijkheden, ruigtevelden, kruidenrijke graslanden en veel vitale natuur met een hoge biodiversiteit.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja
Status: in uitvoering

De realisatieovereenkomst d.d. 27 juni 2017 geeft de kaders aan voor een gefaseerde realisatie van het project. Op 6 maart 2018 is het fasebesluit genomen voor de uitvoering van de eerste fase van het project.

Grond en financiën

De gronden voor de eerste fase zijn verworven en het project wordt momenteel gefaseerd uitgevoerd. Fase 4 is niet mogelijk gebleken als gevolg van de bestaande eigendommen in het gebied. Verwacht wordt dat fase 3 geen doorgang kan vinden. Voor fase 2 wordt door Staatsbosbeheer verkend of realisatie binnen de spelregels van het programma mogelijk is. In het zoekgebied is daarnaast een locatie realiseerbaar ter plaatse van Stadslandgoed De Kemphaan.

Voor inrichting van de eerste fase is onderzoek nodig naar de archeologie in de bodem. Verwacht wordt dat er in het gebied sprake is van archeologische waarden. Dit kan een (financieel) risico betekenen voor de uitvoering. Door het niet volledig kunnen verwerven van de benodigde gronden bestaat de kans dat een deel van de natuuropgave zoals opgenomen in de realisatieovereenkomst, niet gerealiseerd kan worden.

Tegenvallende (netto) opbrengsten uit verkoop van de rechten om op de grond te bouwen (de zogenoemde roodrechten) is eveneens een risico. Dit risico is opgenomen in de realisatieovereenkomst tussen provincie en Staatsbosbeheer. Indien de opbrengsten tegenvallen, is afgesproken dat dit kan betekenen dat er minder hectare nieuwe natuur

gerealiseerd kunnen worden.

In de realisatieovereenkomst is ook het risico opgenomen van tegenvallende opbrengsten uit de exploitatie van het terrein. Indien dit zich voordoet wordt dit binnen de businesscase van Staatsbosbeheer opgelost.

Samenwerking en draagvlak

In het fasedocument voor de eerste fase zijn gebruiksovereenkomsten tussen Staatsbosbeheer, Stichting Voedselbosbouw Nederland en De Stadsboerderij Almere bijgesloten. Met stichting Speelwildernis Oosterveld zijn de bouwstenen overeengekomen op basis waarvan tot een gebruikersovereenkomst kan worden gekomen.

Planning

Tijdens de boomplantdag begin 2018 zijn de eerste bomen in het gebied geplant. In 2019 zal worden gestart met de aanleg van het Voedselbos. De verwachting is dat de prestatieafspraken uit de realisatieovereenkomst met betrekking tot natuurcompensatie kunnen worden nagekomen.

(15D) LUIERPARK

Initiatiefnemer: Tineke Ras

Projectbeschrijving

Door de indiener van het projectvoorstel is stichting Het Luierpark opgericht. De stichting biedt de mogelijkheid om een boom met certificaat cadeau te geven voor een pas geboren of overleden kindje. Deze bomen vormen samen Het Luierpark. In dit park kan de boom door het gezin op een later tijdstip worden voorzien van een naambordje met geboortedatum (en eventueel overlijdensdatum) van het betreffende kindje, zodat het een eigen herinneringsboom heeft.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: uitgevoerd

Stichting Het Luierpark heeft in overleg met Staatsbosbeheer Het Luierpark in het Oostrandpark in Almere gerealiseerd. Het project is in maart 2017 opgeleverd en inmiddels verantwoord en afgerond. De initiatiefneemster en Staatsbosbeheer hebben afspraken met elkaar gemaakt over rollen, taken en verantwoordelijkheden. De verkoop van bomen verloopt volgens initiatiefneemster naar wens en er is veel (media-) aandacht voor het initiatief.

(16) Kop van het Horsterwold

Initiatiefnemer: Staatsbosbeheer

Projectbeschrijving

Met dit project gaat Staatsbosbeheer het bestaande natuurgebied Horsterwold verder inrichten en versterken door aanleg van een half open bosland-schap. Het gebied wordt voor recreanten toegankelijk en in combinatie met de verderop gelegen Stille Vallei zorgt het voor de waarborging van belangrijke ecologische waarden.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

De verplichtingen die voortkomen vanuit de boscompensatie zijn in het project nagenoeg gereed gekomen. Ook de beheerwegen, wandelpaden en parkeervoorzieningen aan de Bosruiterweg zijn aangelegd en er heeft sloop plaatsgevonden. Een

deel van de bedrijfsgebouwen aan de Adelaarsweg wordt binnenkort gesloopt in verband met de aanwezigheid van beschermde diersoorten. De natuurvriendelijke oever van de Bosruitertocht is aangelegd. Van de ingerichte terreinen is het beheer gestart.

Financiën en beheer

De uitvoering kan binnen de beschikbaar gestelde bedragen plaatsvinden. Na inrichting start het beheer. Hierbij zal samenwerking worden gezocht met de reclassering om een duurzaam en sluitend beheermodel te creëren.

Planning

De verwachting is dat de resterende werkzaamheden uiterlijk medio mei 2019 zijn afgerond. Oplevering vindt plaats nadat de inrichtingswerkzaamheden zijn afgerond zijn en het gebied wordt opengesteld voor publiek.

(17) Noorderwold-Eemvallei

Initiatiefnemer: Het Flevo-landschap in samenwerking met mw. Dubois (Vierkante meter natuur, project 17a) en ANV Akkerwaard (Pioniernatuur, project 18). Stichting Het Flevo landschap werkt hierbij samen met ERF bv in het kader van de verweving van de Nieuwe Natuur met landbouw-functies.

Projectbeschrijving

Het project Noorderwold is gezamenlijk ingediend door stichting Het Flevo landschap en ERF met voorstellen om in het gebied een gevarieerd landschap te ontwikkelen waar diverse functies voor natuur, (biologische) landbouw, recreatie en wonen worden verweven.

Er zijn middelen gereserveerd voor het ontwikkelen van in totaal 206 hectare nieuwe natuur. Daarbinnen moet ruimte worden gemaakt voor 104,5 hectare compensatienatuur (EHS/NNN), bestaande uit 36,0 hectare bos en 68,5 hectare moeras. Daarnaast krijgen de twee projectinitiatieven Vierkante meter natuur en Pioniernatuur een plek binnen het plangebied van Noorderwold-Eemvallei.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Voor het project Noorderwold-Eemvallei is in de eerste helft van 2018 een definitieve planuitwerking en een sluitende businesscase opgesteld. Dit heeft geresulteerd in het besluit dat alleen Het Flevo-landschap de realisatieovereenkomst met de provincie tekent. Met de 'kralen' Pioniernatuur en Vierkante meter natuur zijn afspraken gemaakt voor een invulling op de korte termijn als voorloper op de invulling van de plannen voor Noorderwold op de langere termijn. Pioniernatuur heeft hiermee al in 2018 een start kunnen maken op tijdelijke kavels, Vierkante meter natuur heeft op dit moment de beschikking over twee pilotlocaties in Lelystad en Almere.

Voor de experimenteerruimte natuur/(biologische) landbouw is een kader opgesteld. Met kennisinstelling Wageningen University & Research zijn de mogelijkheden verkend voor agroforestry (boslandbouw). Met Oosterwold heeft veelvuldig afstemming plaatsgevonden over de roodrechten, de exploitatiebijdrage en de spelregels die daarbij horen. Voor de roodontwikkeling is een marktconsultatie uitgevoerd.

Grond en financiën

Vanuit het programma Nieuwe Natuur worden alleen middelen beschikbaar gesteld aan projectonderdelen voor Nieuwe Natuur (natuurbestemming). Het Flevo-landschap is hiervoor verantwoordelijk en is de ontvangende partij voor deze middelen. In de voorstellen Noorderwold is ERF verantwoordelijk voor de landbouw. Voor landbouw (agrarische bestemming) kunnen vanuit het programma Nieuwe Natuur geen middelen beschikbaar worden gesteld. Ruilgronden moeten breed aan de markt worden aangeboden in het kader van de programma-spelregels over mededinging. Stichting ERF heeft hierin geen speciale positie.

Met de stuurgroep Oosterwold zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de nieuwe natuur kan landen ter plaatse van de gebiedsontwikkeling Oosterwold. Binnen de spelregels Oosterwold is het voor Het Flevo-landschap alleen mogelijk om gronden voor het programma Nieuwe Natuur binnen Oosterwold te verwerven als er direct een partij is die de kosten en daarmee de risico's ten aanzien van roodrechten (over)neemt. De ontwikkeling van nieuwe natuur is in de tweede fase voor Noorderwold-Eemvallei zodanig opgezet dat deze niet van de medewerking van één of enkele specifieke grondeigenaren afhankelijk is. Hierbij worden meerdere sporen verkend.

Mocht het door bovengenoemde risico's lastig worden of niet haalbaar blijken om binnen de tijdspanne vanuit het project nieuwe natuur te realiseren, dan is er de terugval-optie om dit te realiseren op eigen grond van Het Flevo-landschap binnen het projectgebied van Noorderwold. Deze grond valt buiten Oosterwold, maar is wel aansluitend aan het projectgebied en de Grote Trap (een natuurstrook tussen de Ibisweg en het Horsterwold waar, buiten het programma Nieuwe Natuur om, een kwaliteitsslag voor natuur en recreatie wordt gemaakt. Het idee hiervoor was ingediend bij het programma Nieuwe Natuur, maar besloten is om dit buiten het programma om te realiseren). Alhoewel er op dit moment nog geen duidelijkheid is waar de grond verworven zal worden, zijn er meerdere sporen die kansrijk zijn voor verwerving van gronden. Er is zo altijd voldoende grond om de realisatie van de resterende opgave nieuwe natuur in Noorderwold-Eemvallei mogelijk te maken.

Ook is de betaling van de exploitatiebijdrage een verplichting binnen de spelregels Oosterwold.

Het is een risico dat de hiervoor benodigde (voor) financiering niet terugverdiend kan worden. Dit risico is door de initiatiefnemer opgelost in de businesscase van het project.

Draagvlak

Op 12 november 2017 is er een informatieavond georganiseerd in het gebied om de voortgang toe te lichten en inbreng vanuit de omgeving waar mogelijk mee te nemen in de planuitwerking. Er waren een twintigtal grondeigenaren en -pachters aanwezig. Het is de bedoeling om met enige regelmaat informatiesessies te organiseren gedurende de gefaseerde uitvoering van het project. Daarnaast vinden de volgende draagvlakversterkende activiteiten terugkerend plaats:

- afstemming met Oostervold;
- afstemming met gemeente Zeewolde, gemeente Almere en het waterschap;
- overleg en afspraken met de 'kralen' Pioniernatuur en Vierkante meter natuur;
- betrekken van kennisinstellingen bij onderzoeksvraagstukken.

Juridisch

Initiatiefnemer ERF heeft de realisatieovereenkomst niet getekend. Dit heeft geen consequenties voor de realisatie van nieuwe natuur, want dit is de verantwoordelijkheid van Het Flevo-landschap. Voor de borging van de samenwerking tussen en integratie van natuur en landbouw zijn afspraken vastgelegd tussen initiatiefnemers. In de realisatieovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de realisatie van natuurcompensatie (EHS/NNN) van 36 hectare bos en 68,5 hectare moeras.

Verdienmodel voor beheer na tien jaar

Voor 104,5 hectare compensatienatuur is het beheer geregeld in afspraken met Rijkswaterstaat. Voor het beheer van de overige hectares in het gebied hebben de initiatiefnemers, in afstemming met de initiatiefnemers van de 'kralen', verdienmodellen ontwikkeld. Het Flevo-landschap brengt door de verkoop van de 'rode rechten' een multiplier tot stand.

Planning

Met het ondertekenen van de realisatieovereenkomst is een fasebesluit genomen voor fase 1 en

is de realisatie van fase 1 van start gegaan. De procedures, vergunningen en aanvullende onderzoeken die nodig zijn, zijn in gang gezet. Deze stap zal ruim een jaar in beslag nemen. Zodra de benodigde vergunningen verkregen zijn en het bestemmingsplan is gewijzigd, kan de inrichting van de nieuwe natuur van fase 1 plaatsvinden. Deze inrichtingsfase zal drie jaar in beslag nemen. Met name de realisatie van het hydrologisch systeem voor het moeras in fase 1 vraagt een lange doorlooptijd en een goede logistieke planning. Pas nadat de grondwerkzaamheden en ontgraving zijn afgerond in een deelgebied, kan daar de eindinrichting en inplant starten. De compensatienatuur zal uiterlijk in 2021 gereed zijn. De oplevering van fase 1 staat gepland voor 2022 wanneer zowel de compensatienatuur als de overige nieuwe natuur is ingericht.

De planning voor fase 2 is dat vanaf 2020 duidelijk dient te zijn waar deze fase gerealiseerd gaat worden. De grondverwerving start vanaf 2018 en dient uiterlijk in 2020 afgerond te zijn. Daarna kan een nieuw fasebesluit genomen worden voor fase 2 en de benodigde procedures en vergunningaanvragen gestart worden. De inrichting zal uiterlijk 2023 gereed zijn en de beheerfase start vanaf 2024. Indien er, na finale afronding van fase 1 en 2, een surplus is, zal er ruimte zijn voor fase 3. Fase 3 is geen opgave, maar de invulling van de multiplier die ontstaat uit het project, wat extra realisatie van nieuwe natuur in het gebied oplevert. Uiterlijk eind 2025 blijkt of er een multiplier is en hoe groot deze zal zijn.

(21) Harderbroek en Harderbos verbonden

Initiatiefnemer: Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Met dit project verbindt Vereniging Natuurmonumenten twee natuurgebieden, Harderbos en Harderbroek, met elkaar. Doordat de grond al in bezit was van, en na oplevering zou worden beheerd door de projectindiener, is in dit project alleen een bijdrage aan de inrichting van de 15 hectare nieuwe natuur toegewezen en is waar nodig ondersteuning vanuit de provincie geleverd om het project naar realisatie te brengen.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: uitgevoerd

Het project is opgeleverd, verantwoord en betaald.

(22) Gouden randen langs Pampushout

Initiatiefnemer: Het Flevo-landschap

Projectbeschrijving

Kern van het project is het ontwikkelen van een natte verbinding tussen de Lepelaarplassen en het Kromslootpark en langs Pampushout-Zuid. Het project brengt twee ontwikkelingen samen: de eco-zone Kromslootpark-Lepelaarplassen en de ontwikkeling van het relatief jonge bosgebied de Pampushout.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: ja

Status: in uitvoering

Het Flevo-landschap heeft een complete plan-uitwerking inclusief businesscase opgesteld en aangeboden, die de basis vormt voor de realisatieovereenkomst. De realisatieovereenkomst is getekend in april 2018.

Uit de planuitwerking blijkt dat binnen het project geen ruimte is voor het in het kader van het programma Nieuwe Natuur ingediende en gehonoreerde initiatief Vierkante meter natuur. Stichting Het Flevo-landschap en de initiatiefnemer van Vierkante meter natuur zijn in goed overleg over de

wijze waarop voor het initiatief ruimte geboden kan worden en hebben gezamenlijk afspraken gemaakt over een pilot op twee locaties van Het Flevo-landschap. Afgesproken is te streven naar inpassing van dit project binnen Noorderwold-Eemvallei van Het Flevo-landschap en/of de twee pilot-gebieden.

Grond en financiën

De ondergrond is reeds in bezit bij Het Flevo-landschap en is na ondertekening van de realisatieovereenkomst als projectgrond gekoppeld aan het project Gouden Randen langs Pampushout. De kosten voor beheer worden door SFL verkregen uit verkoop van ruilgrond die in het bezit is van Het Flevo-landschap.

Hiermee heeft Het Flevo-landschap middelen verkregen voor onder andere het beheer van de inrichting van het project. In de planuitwerking heeft Het Flevo-landschap onderscheid gemaakt in een basisinrichting (groene rand) met passend beheer en een optimale inrichting (gouden rand) door inrichting met middelen van derden en beheer. Voor de provincie is de basisinrichting uitgangspunt bij het verantwoorden van het project.

Met de in de realisatieovereenkomst gemaakte afspraken krijgt Het Flevo-landschap de komende vijf jaar de ruimte om te zoeken naar aanvullende bijdragen door derden om de inrichtingskosten voor een optimale inrichting te kunnen dekken. De gevraagde middelen voor het beheer uit het programma Nieuwe Natuur voor zowel de basis- als de optimale inrichting, passen binnen de gestelde kaders en de financiële toewijzing door Provinciale Staten.

Draagvlak

De planuitwerking is in overleg opgesteld met de direct betrokken partijen, de gemeente Almere en het waterschap Zuiderzeeland. Deze partijen zien de meerwaarde en het belang van het project Gouden Randen voor de ecologische verbindingzone, de opgave voor waterafvoer en waterbuffer, de natuurlijke groene buffer tussen woongebieden en de recreatieve functie. Met de eigenaar van een naastgelegen agrarisch erf heeft afstemming plaatsgevonden over een goede inpassing van de nieuwe natuur in zijn directe omgeving. De initiatiefnemer zal deze directe burens van het project tijdens de uitvoeringsfase op de hoogte houden van de voortgang.

Juridisch

De gemeente Almere heeft in 2017 een nieuw bestemmingsplan goedgekeurd waarin onder andere de deelgebieden Gouden Randen langs de Pampus-hout liggen. Dit bestemmingsplan geeft ruimte voor de realisatie van het project.

Verdienmodel voor beheer na tien jaar

De gevraagde middelen voor het beheer uit het programma Nieuwe Natuur voor zowel de basis- als

de optimale inrichting passen binnen de gestelde kaders en de financiële toewijzing van Provinciale Staten. Om de optimale inrichting daadwerkelijk te kunnen realiseren, zal de initiatiefnemer per deelgebied trachten voldoende gelden van derden beschikbaar te krijgen. Voor het deelgebied Galjoottocht is de financiering van een optimale inrichting rond. Voor de resterende deelgebieden geldt dat gestart kan worden met een basisinrichting, maar de initiatiefnemer heeft de tijd en ruimte gekregen om te starten op het moment dat er zicht is op een sluitende financiering van een optimale inrichting. Wanneer binnen vijf jaar na ondertekening van de realisatieovereenkomst geen zicht is op financiering van een optimale inrichting van het desbetreffende gebied, wordt de basisinrichting als uitgangspunt genomen en als zodanig beheerd en gefinancierd.

Planning

Er hoeft voor het project geen bestemmingsplan-procedure te worden doorlopen. De uitvoering van het project verloopt gefaseerd en is opgeknipt in drie tracés. Na het aanvragen van de ontgrondings- en watervergunning wordt gestart met het tracé Galjoottocht. Verwacht wordt dat de start van de inrichting van dit tracé medio 2019 plaatsvindt en in 2020 afgerond kan worden. Afhankelijk van de beschikbaarheid van gelden van derden wordt eind 2019/begin 2020 gestart met het tracé Gouden randen Noorderplassen. Op dat moment wordt verwacht dat er duidelijkheid is over een sluitende businesscase voor het realiseren van een Gouden rand van het laatste tracé (Pampushout).

Ingetrokken projecten

In de loop van de uitwerkingsfase hebben drie projecten die conform het besluit van eind 2014 in het programma Nieuwe Natuur naar realisatie mochten worden uitgewerkt, hun voorstel ingetrokken, omdat het niet realiseerbaar bleek binnen de mogelijkheden van het programma. Het gaat om Ruimte en Lucht voor Natuur (6), Kroonbos (15e) en Geitenboerderij met restaurant (16a).

(6) Ruimte en lucht voor natuur

Initiatiefnemer: Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR) en Natuurmonumenten

Projectbeschrijving

Drie jaar geleden lanceerden Natuurmonumenten en NLR het plan om 151 hectare NLR-grond om te vormen tot nieuwe natuur. Het oorspronkelijke plan bleek niet haalbaar. De provincie heeft hierop in het PS-besluit van 17 december 2014 aangegeven dat er een maximaal budget beschikbaar is om een natuurplan van ongeveer 50 hectare te realiseren.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: nee

Status: ingetrokken

Op 22 november 2017 hebben NLR en Natuurmonumenten een presentatie gegeven aan Provinciale Staten over de voortgang van het gezamenlijke project Ruimte en Lucht voor Natuur. Daarbij is aangegeven dat er onder de huidige condities en inzichten gestopt moet worden met de uitwerking van het project. De gesloten intentieovereenkomst is van rechtswege vervallen.

Het voor het project gereserveerde programma-kapitaal is niet beschikbaar gesteld. Natuurmonumenten en NLR hebben het project ingetrokken omdat de waarde van de te verwerven bedrijfsground dermate hoog is dat met het beschikbare budget een beperkte natuurwinst kan worden bereikt. De initiatiefnemers vonden dat maatschappelijk onverantwoord.

(15e) Kroonbos

Initiatiefnemer: stichting Het Kroonbos

Projectbeschrijving

De heer Van der Mee, die de stichting Kroonbos oprichtte, wilde een Kroonbos realiseren. In het aan te leggen bos zou gedecoreerden de mogelijkheid geboden worden een boom aan te schaffen. Door de bomen en een (digitale) uitleg zou de boodschap en het belang van de decoratie worden getoond. Hierdoor blijft de gedecoreerde en zijn belang voor de maatschappij in herinnering.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: nee

Status: ingetrokken

Ondanks vele positieve reacties op het concept Kroonbos en de inzet van stichting Het Kroonbos, is het draagvlak voor de aanschaf van een boom minimaal. Hierdoor voorziet de stichting teveel financieel risico; reden waarom de initiatiefnemer heeft besloten het project in te trekken. Het concept (zonder verkoop van bomen) en het ontwerp van het Kroonbos zijn door Staatsbosbeheer echter omarmd en deze organisatie heeft het Kroonbos inmiddels aangelegd. De stichting Kroonbos is inmiddels opgeheven.

(16a) Geitenboerderij met restaurant

Initiatiefnemer: Familie Verduijn

Projectbeschrijving

De familie Verduijn wilde een biologische geitenboerderij met een restaurant en diverse recreatieve activiteiten realiseren ten noordwesten van het Horsterwold. De geitenboerderij is in hoofdzaak een agrarische invulling die vooral landschappelijk een ander aanblik geeft. De familie Verduijn bezit een perceel van circa 7 ha landbouwgrond, gelegen aan het Kemphaanpad achter het landgoed 'De Kemphaan' in Almere en biedt dit ter ruiling aan voor dit project. Dit project is in het toewijzingsbesluit van 17 december 2014 gekoppeld aan het project 'Kop van het Hosterwold' van Staatsbosbeheer en heeft zelf geen budget toegekend gekregen.

Projectstatus

Realisatieovereenkomst: nee

Status: ingetrokken

Het projectidee van de initiatiefnemers om met de opbrengsten van hun perceel aan de Kemphaanweg een geitenboerderij met restaurant te realiseren binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur is niet haalbaar gebleken. Binnen de Kop van het Horsterwold zijn geen mogelijkheden voor het project. Taxatie van een alternatieve locatie en van het te verkopen perceel van initiatiefnemer maakte duidelijk dat dit financieel geen haalbaar alternatief is.

De enige overblijvende optie om het projectidee binnen het programma Nieuwe Natuur te realiseren, is koppeling aan een van de andere Nieuwe Natuurprojecten. De initiatiefnemer heeft aangegeven binnen het programma geen interessante alternatieve locaties te zien voor realisatie van hun projectplan. Daarmee komt een einde aan het project binnen het programma Nieuwe Natuur. Dit is in de tweede helft van 2016 geformaliseerd.

Geen realisatie binnen het programma

Twee projecten, Landgoed Vossemeer (8a) en Landgoed Wildrijck (8b) zijn eind 2014 in het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten gekoppeld aan het project Oostkant Dronten (8). Daarbij is specifiek aangegeven dat het aan de gemeente Dronten is om te beoordelen of deze projecten passen binnen de gebiedsontwikkeling die de gemeente wil realiseren.

In de uitwerkingsfase van het project Oostkant Dronten is gebleken dat de gemeente Dronten geen opties ziet voor het mee-ontwikkelen van de landgoederen Vossemeer (8a) en Wildrijck (8b) in dit project. De initiatieven voor deze landgoederen kunnen daardoor niet binnen de kaders van het programma Nieuwe Natuur worden gerealiseerd.

Projecten reservebank

Naast de bovenstaand beschreven projecten zijn vier projecten op de zogenoemde reservebank geplaatst. Ze scoorden niet voldoende bij de beoordeling in 2014 of bleken niet uitvoerbaar vanwege inzet van de beoogde grond in een ander project dat hoger scoorde in de beoordelingscriteria.

Het betreft de projecten Winst voor weidevogels en wintergasten van Natuurmonumenten, Natuur in Bedrijf van de familie Crijns, Kuinderbos van Staatsbosbeheer en Airport Garden City van OMALA in samenwerking met Het Flevo-landschap.

De initiatiefnemers van het project Airport Garden City, dat als eerste reservebankproject is aangewezen, hebben het projectidee voor de zomer van 2018 ingetrokken, omdat er inmiddels andere ideeën bestaan voor de inrichting van de in het voorstel benoemde percelen.

Het project Winst voor weidevogels en wintergasten bestaat uit twee onderdelen: uitbreiding Ettenlandse weg en Zwarte Hoek. Natuurmonumenten heeft om haar moverende reden aangegeven alleen nog het deel Zwarte Hoek, dat als tweede reservebankproject is aangewezen, te willen uitvoeren. Voor dit project is verwerving van verpachte gronden van het Rijksvastgoedbedrijf noodzakelijk. Vanwege het feit dat in de gemeente Noordoostpolder meerdere opgaven spelen waarvoor grond van het Rijksvastgoedbedrijf moet worden verkregen en vanwege de opgedane ervaring met dergelijke verwervingstrajecten, is het niet reëel te verwachten dat het project, indien dat op dit moment zou worden opgestart, voor eind 2019 in uitvoering kan gaan.

Het project Natuur in Bedrijf van de familie Crijns gaat uit van de inrichting van het perceel van het ruilbedrijf van de provincie aan de Tarpanweg, dat in het toewijzingsbesluit van Provinciale Staten als ruilobject is gekoppeld aan het project Oostkant Dronten (8). Met het aangaan van de realisatieovereenkomst is die koppeling definitief, waardoor het voorstel voor Natuur in bedrijf zoals ingediend door de familie Crijns, niet meer realiseerbaar is. Omdat alle grondposities binnen het programma Nieuwe Natuur inmiddels via realisatieovereenkomsten zijn gekoppeld aan direct gehonoreerde projecten, zijn er ook geen mogelijkheden om het reservebankproject binnen het programma Nieuwe Natuur op een andere locatie vorm te geven. De familie Crijns is hierover geïnformeerd.

Het project Kuinderbos van Staatsbosbeheer betreft de verwerving en natuurlijke inrichting van een kavel aan de Schansweg in de gemeente Noordoostpolder. Bij de besluitvorming in 2014 is geconstateerd dat het project minder scoorde op de toewijzingscriteria dan de andere, wel toegevoegde projecten. Het is als vierde project aan de reservebank toegevoegd.

BIJLAGE 3 - TOELICHTING COMMUNICATIE IN MEER DETAIL

Eerste programmafase: uitvraag en beoordeling ingediende ideeën (2013-2014)

Website

Het programma Nieuwe Natuur kreeg een eigen plek (dossier) binnen de provinciale website. Hier werd het brede publiek geïnformeerd over het programma en de actuele voortgang ervan. De andere communicatiemiddelen hadden veelal het doel om het publiek door te verwijzen naar dit website-dossier. Zo werd er met name in de beginfase van het programma gewerkt met banners op de webpagina's van samenwerkingspartners, zoals Stichting Het Flevo-landschap en gemeenten, om bezoekers aan hun website naar het programma-dossier op de website van de provincie te leiden.

Twitteraccount

Daarnaast kreeg het programma Nieuwe Natuur een eigen twitteraccount. Door in de beginperiode stevig in te zetten op Twitter is een goede volgersbasis ontstaan: binnen een paar maanden waren er maar liefst bijna duizend mensen die het account merendeels nog steeds volgen. De communicatie via Twitter heeft zeker een relevante bijdrage geleverd aan zowel de brede verspreiding van de oproep om met ideeën te komen, als aan de profilering van de provincie Flevoland als initiatiefnemer van een vernieuwend proces om natuur te realiseren.

Facebookaccount

Er is voor gekozen om (vooralsnog) geen eigen Facebook-account aan te maken, omdat Facebook vooral gericht is op foto's met beperkte tekst; in de startfase van het programma was er nog niet veel beeldmateriaal dat passend was voor Facebook. Berichtgeving op Facebook over het programma werd via het provinciale Facebook-account gedaan.

Omroep Flevoland

Er is in de aanloop naar besluitvorming door Provinciale Staten over de ingediende projectideeën een samenwerking gestart met Omroep Flevoland. De Omroep heeft in zestien afleveringen van het programma Natuurlijk Flevoland aandacht besteed aan een aantal projecten die met positief resultaat door de eerste selectieronde waren gekomen. Van deze afleveringen, die ook online te bekijken zijn, is een DVD geproduceerd.

Print

De inzet van geprinte communicatie-uitingen is in de eerste fase tot een minimum beperkt. Er is bij de start van het programma een flyer geprint die door diverse partners (gemeenten en terrein beherende organisaties) is gebruikt om bezoekers op strategische bezoekslocaties te informeren over het programma Nieuwe Natuur. Doel van de flyer was om geïnteresseerden naar de informatie op de website te leiden. Ook de oogst van het programma is via print gepresenteerd en wel op een ideeënmarkt. Iedere projectindieners kon daar zijn of haar idee door middel van een poster en aanvullende presentatiematerialen presenteren aan onder meer de leden van Provinciale Staten. De ideeën zijn tevens gebundeld in een papieren catalogus, die breed is verspreid onder de deelnemers en bezoekers van de ideeënmarkt.

Tweede programmafase: voortgangs- communicatie (2015 - medio 2018)

Informeren breed publiek

Gedurende de gehele programmaperiode is vooral gebruik gemaakt van de webpagina's over het programma Nieuwe Natuur op de provinciale website. De informatie op deze pagina's is zo actueel mogelijk gehouden. Belangrijke mijlpalen zijn via persberichten, nieuwsberichten in de provinciale nieuwsbrief en via Twitter en Facebook met een breed publiek gecommuniceerd. Over het algemeen zijn de persberichten over het programma Nieuwe Natuur goed door de pers opgepakt en veelal overgenomen in regionale en lokale kranten en/of nieuwssites. De brede publiekscommunicatie heeft zich in deze fase toegespitst op de voortgangsrapportages die op verzoek van Provinciale Staten ieder half jaar werden geproduceerd. Daarnaast werden de mijlpalen in de planuitwerkingen (Gedeputeerde Staten-besluiten over het aangaan van intentie- of realisatieovereenkomsten) gecommuniceerd via pers- en nieuwsberichten. Realisatieovereenkomsten werden waar mogelijk en zinvol in het veld gevierd, om te markeren dat de spreekwoordelijke schop in de grond mocht.

Informeren Provinciale Staten via rapportages

Provinciale Staten hebben bij hun besluit eind 2014 de wens uitgesproken op de hoogte te willen worden gehouden over de voortgang binnen het programma.

Daaraan is invulling gegeven door middel van reguliere voortgangsrapportage. De voortgangsrapportages zijn verschenen in juni en december 2015, oktober 2016 en april en november 2017 (tussenbalans). Ze gaven een algemeen beeld van de voortgang van het programma, waarbij werd ingezoomd op een aantal voor het programma kritische deelaspecten (financiën, grond, draagvlak en communicatie, et cetera). Daarnaast gaven de voortgangsrapportages aan de hand van project-sheets - waarvoor de projectindieners zelf de input aanleverden - de voortgang op projectniveau weer. Naarmate het programma vorderde, is een analyse van de voortgang door het programmateam Nieuwe Natuur toegevoegd aan deze projectsheets, om inzicht te geven in de haalbaarheid en verwachte planning van het project.

Vooralsnog leken de voortgangsrapportages te volstaan om in de informatiebehoefte van Provinciale Staten te voorzien. Eind 2015/begin 2016, toen de eerste intentie- en realisatieovereenkomsten werden afgesloten, hebben Provinciale Staten gevraagd om hen ook tussentijds te informeren over voor het programma relevante mijlpalen, waarbij financiële verplichtingen werden aangegaan, zoals het ondertekenen van overeenkomsten. De leden van Provinciale Staten werden uitgenodigd bij de viering van de diverse mijlpalen in het veld.

Informerende Provinciale Staten via werksessies en excursies

Om Provinciale Staten in de verschillende fasen van het programma aangehaakt te houden, zijn onder meer de Ideeënmarkt in het Agoratheater, project pitches in de Meeuwenhoeve en werksessies over een aantal projecten georganiseerd. Daarnaast zijn de Statenleden uitgenodigd voor een aantal excursies in het teken van programma Nieuwe Natuur, zoals de excursie Voedselbos in Groesbeek en het veldbezoek natuur-inclusieve landbouw in Rhoon.

Informerende en bevorderende van samenwerking tussen projectindieners

Communicatie speelde in de planuitwerkingsfase ook een rol bij het faciliteren van (de samenwerking tussen) de projectindieners. De opgave daarbij was om de projectindieners zich voldoende ondersteund te laten voelen in hun rol als project-leider en onderlinge uitwisseling van ervaring en kennis te vergemakkelijken. Immers, door het

bottom-up proces heeft het programma te maken met projectleiders met zeer verschillende competenties en kennisniveaus.

Accounthouders

Om de projectindieners optimaal te kunnen faciliteren, zijn zij vanuit het programma Nieuwe Natuur gekoppeld aan zogenoemde account-houders. Deze dienden als sparringpartners en vraagbaak voor de projectindieners. Indien wenselijk zorgden deze accounthouders ervoor dat de projectindieners in gesprek kwamen met interne en externe deskundigen ter inhoudelijke ondersteuning.

Platform Nieuwe Natuur

In de eerste helft van 2016 is door de provincie Flevoland het Platform Nieuwe Natuur opgericht om de onderlinge samenwerking en kennisuitwisseling tussen de provincie en de projectindieners te faciliteren. Aanleiding hiervoor was motie 1 van het Statenvoorstel 1661723 (besluitvorming projecten programma Nieuwe Natuur d.d. 17 december 2014): “om de dynamiek in het programma te faciliteren wordt (onder meer) verzocht om een platform op te richten, waarin ‘de onderlinge samenhang en samenwerking tot uiting komt en kan worden ingespeeld op ontwikkelingen’.” Door middel van het platform werden projectindieners in de gelegenheid gesteld om elkaar ‘in the cloud’ en ‘in de klei’ te ontmoeten om informatie uit te wisselen en samenwerkingsverbanden met elkaar aan te gaan.

- In the cloud

Alle projectindieners die na de besluitvorming van december 2014 nog deel uitmaakten van het programma Nieuwe Natuur (de indieners van de gehonoreerde projectideeën en de reservelijst-projecten) werden in de besloten omgeving van het digitale platform geplaatst. Deze omgeving bood ruimte om met elkaar en/of met het programmateam in contact te treden, groepen te vormen, elkaar vragen te stellen of suggesties te doen.

Naast het programmateam en de projectindieners zijn ook enkele deskundigen (bijvoorbeeld op gebied van natuurbeleid) aan het platform toegevoegd. Conform de programmafilosofie heeft de provincie het digitale platform gefaciliteerd, maar het gebruik ervan niet opgelegd.

De provincie zelf heeft als deelnemer aan het platform, mijlpalen voor het programma en de projecten daarbinnen via het platform gecommuniceerd met de projectindieners. Ook werden er via het platform regelmatig nieuwsbrieven verstrekt. De statistieken hebben uitgewezen dat het platform weliswaar regelmatig werd bezocht, maar niet intensief werd gebruikt door de projectindieners om beter met elkaar samen te werken of informatie met elkaar te delen.

- In de klei

Naast 'the cloud' bood het platform ook de gelegenheid om elkaar 'in de klei' te ontmoeten. De platformbijeenkomsten vonden plaats in de vorm van informatiebijeenkomsten van de provincie, waarbij de projectindieners werden meegenomen in de ontwikkelingen en verwachtingen omtrent het programma. Ook waren er (natuur-)netwerkbijeenkomsten, zoals symposia, lezingen en excursies. Verder werden de projectindieners

uitgenodigd bij de feestelijke bijeenkomsten om de mijlpalen van (de projecten van) het programma Nieuwe Natuur te vieren, om elkaar te ontmoeten en van elkaar te leren. Hierbij was een redelijke consistente platformafvaardiging van de partij en men gaf daarbij te kennen een voorkeur te hebben voor deze vorm van contact. Het meest gehoorde argument daarbij was dat het delen van informatie op een online platform, hoewel afgeschermd voor ongewenste gebruikers, toch 'onveilig' voelde, doordat er te weinig vertrouwen was dat mede-platformgebruikers de gedeelde informatie niet (al dan niet opzettelijk) zouden verspreiden naar externe partijen. Het digitale platform heeft daardoor als kennisuitwisselings- en samenwerkingsgremium niet de toegevoegde waarde gehad die het had kunnen hebben. Het is wel een nuttig middel gebleken in het verspreiden van informatie vanuit het programmateam naar de projectindieners.

COLOFON

Dit is een uitgave van:

Afdeling Gebiedsprogramma's en Europa
Provincie Flevoland
Visarenddreef 1
Postbus 55
8200 AB Lelystad

Contact:

Telefoon 0320 - 265 265
E-mail: info@flevoland.nl
www.flevoland.nl

Oktober 2018